

Rapportage

AANPAK GEORGANISEERDE, ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT

Inleiding

Georganiseerde, ondermijnende criminaliteit vormt één van de grootste maatschappelijke opgaven voor Nederland. De afgelopen jaren hebben betrokken partners daarom gezamenlijk een samenhangende aanpak ontwikkeld. Van preventie en het verstoren van criminele netwerken en verdienmodellen tot het bestraffen van gepakte daders en het beschermen van potentiële slachtoffers. Op verschillende niveaus vindt steeds meer samenwerking plaats. Lokaal, regionaal, nationaal, internationaal en met het bedrijfsleven.

De afgelopen periode zijn hierdoor goede stappen gezet in de bestrijding van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. Meerdere criminele kopstukken zijn veroordeeld. Bedrijven en overheden zijn zich meer bewust van de gevaren en medewerkers worden weerbaarder gemaakt. Partners delen kennis en informatie met elkaar en leren van elkaars ervaringen.

Maar we zijn er nog niet. De kwalijke effecten van de georganiseerde criminaliteit op onze samenleving mogen niet onderschat worden. Journalisten, officieren, rechters en burgemeesters worden gehinderd en bedreigd bij de uitvoering van hun taak, wat een bedreiging van de rechtsstaat vormt. Drugscriminelen ronselen nog steeds kwetsbare jongeren om klusjes uit te voeren en hen te laten kiezen voor het snelle (drugs)geld. De constante toestroom van drugs naar ons land is een

hardnekkig probleem en behoeft blijvende aandacht. Net als de productie van synthetische drugs in eigen land.

De strijd tegen de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit is er één van lange adem. Criminelen zijn altijd op zoek naar manieren om hun activiteiten voort te zetten. De aanpak moet daarom samenhangend, adaptief en slim zijn. Zo moet bijvoorbeeld worden omgegaan met de krapte op de arbeidsmarkt: deze gezamenlijke uitdaging behoeft slimme oplossingen. Uitdagingen, risico's en dreigingen moeten vroegtijdig worden gesignaleerd. Een gedeeld begrip van de problematiek is daarbij essentieel. Dat helpt gezamenlijk keuzes te maken, prioriteiten te stellen en de opvolging in samenhang uit te voeren. Bij het beter doorgronden van de problematiek en het maken van slimmere keuzes zijn dreigingsbeelden, zoals door het Strategisch Kenniscentrum worden ontwikkeld, een belangrijk hulpmiddel. Dreigingsbeelden werken als het ware als een kompas: ze helpen om koers te bepalen en te houden in de aanpak van de georganiseerde criminaliteit.

In het voorjaar van 2023 heeft de Kamer de eerste voortgangsrapportage ontvangen, met daarin de activiteiten en middelen die bijdragen aan de versterking van de aanpak op een rij. Deze tweede voortgangsrapportage maakt beter inzichtelijk wat de aanpak oplevert.

Voor verdere doorontwikkeling van de aanpak is monitoring essentieel. Zo wordt zichtbaar welke maatregelen de meeste impact hebben en van welke ideeën afscheid moet worden genomen, omdat ze niet goed blijken te werken. Monitoring maakt het mogelijk in te spelen op veranderingen in criminele werkwijzen én de (veranderende) behoeften van partners.

De komende jaren zal de monitoring van de aanpak verder worden verrijkt. Zo is het CBS gevraagd om relevante data in beeld te brengen voor de wijken waarin geïnvesteerd wordt door het programma Preventie met Gezag. Cijfers kunnen echter niet het hele verhaal vertellen. Georganiseerde, ondermijnende criminaliteit speelt zich grotendeels in het verborgene af. De omvang van het probleem is

daardoor nooit helemaal bekend. Daarom worden ook de inzichten en ervaringen van professionals benut. Zo worden er periodiek ‘advieskringen’ georganiseerd, waarin deskundigen van binnen en buiten de ondermijningsaanpak – waaronder wetenschappers – meedenken over de aanpak en de effectiviteit ervan.

Het doel van deze verrijkte voortgangsrapportage, en de rapportages van de komende jaren, is om de Kamer en de samenleving beter te informeren. Over de resultaten van de aanpak van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit en wat daarvan de (maatschappelijke) impact is. Deze rapportage wordt, in lijn met de vorige, langs de vier strategische lijnen weergegeven: voorkomen, verstoren, bestraffen en beschermen.

Inhoud

Voorkomen

- Preventie met Gezag
- Terugdringen vraag en aanbod van drugs
- Bestuurlijke aanpak
- Aanpak corruptie

Verstoren

- Aanpak logistieke knooppunten
- Internationaal offensief
- Aanpak georganiseerde criminaliteit tegen en via bedrijven
- Aanpak criminele geldstromen en verdienmodellen
- Aanpak Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's)

Bestrafen

- Samenhang en samenwerking
- Pakkans vergroten
- Wegnemen gelegenheid
- Effectief straffen

Beschermen

- Weerbaar bestuur
- Bewaken en beveiligen

Financieel overzicht

Voorkomen

Voorkomen

Bij de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit speelt preventie een essentiële rol.

Preventie met Gezag

Met het programma Preventie met Gezag is het doel om te voorkomen dat jongeren van 8 tot en met 27 jaar in de criminaliteit terecht komen, daar verder in afglijden of doorgroeien. Samen met partners wordt langjarig ingezet op een samenhangende aanpak die uitgaat van kansen bieden en grenzen stellen.

Dat gebeurt door met focus te investeren in de meest kwetsbare gebieden in Nederland, waar de risico's het grootst zijn. Jeugd-criminaliteit is de afgelopen jaren gedaald in Nederland. Maar helaas is niet overal sprake van een daling. Jeugdcriminaliteit concentreert zich nu in bepaalde wijken. Het perspectief op een stabiel en voorspoedig leven kan door een opeenstapeling van problemen voor jongeren in deze wijken uit het zicht verdwijnen. Deze jongeren zien in hun directe omgeving de verlokkingen van het snelle criminele geld, komen sneller in aanraking met verkeerde voorbeeldfiguren en hebben soms te maken met een flink aantal uitdagingen in hun (thuis)situatie. Daardoor lopen zij meer risico om in de criminaliteit te belanden.

Preventie met Gezag is een preventieaanpak met balans tussen preventie en repressie. Zorg, hulp en het bieden van (zelf)vertrouwen

wordt gecombineerd met het stellen van grenzen. Om dat te bereiken wordt de inzet versterkt van justitiële partners als de politie, het Openbaar Ministerie, de Raad voor de rechtspraak, (jeugd)reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en de Zorg- en Veiligheidshuizen. Zo worden jongeren beschermd en worden tegelijkertijd criminele netwerken hun uitvoeringskracht ontnomen.

Inmiddels doen 27 gemeenten mee met de structurele aanpak. In 19 gemeenten is deze aanpak ook aangesloten op het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, een bredere aanpak van achterstanden, waarbij ook de inzet van de ministeries van SZW, OCW, VWS en BZK bijdraagt aan preventie.

De eerste 15 gemeenten hebben in 2022 hun plannen ontwikkeld, 2023 was een opstartjaar waarin gemeenten al werkende weg de aanpakken hebben aangescherpt. Deze voortgangsrapportage laat zien waar zij in 2023 mee aan de slag zijn gegaan. 12 gemeenten hebben in 2023 hun aanvraag ingediend en hun plannen komen vanaf 2024 tot uitvoering.

Ook voor kleinere gebieden met urgente en relatief ernstige uitdagingen op het terrein van jeugdcriminaliteit is er aandacht. Zo op basis van

objectieve data geselecteerde gemeenten krijgen in 2024 een impuls voor de lokale preventieve aanpak. De voortgang van deze aanvullende gemeenten wordt meegenomen in de monitor en rapportage van 2025.¹

Deze rapportage is gebaseerd op informatie die bij de gemeenten op moment van uitvraag (1 maart 2024) beschikbaar was en geeft inzicht in de interventies die met Preventie met Gezag extra worden ingezet bovenop de bestaande lokale initiatieven. Elke gemeente investeert in een palet aan interventies en maatregelen. In deze rapportage is per gemeente één voorbeeld uitgelicht.

Lerende aanpak

Preventie met Gezag is een lerende aanpak. Door inzichten uit verschillende data en wetenschappelijke bronnen te combineren ontstaat op de lange termijn steeds meer zicht op de voortgang en mogelijke impact van de aanpak. Daarom worden alle (nieuwe) wetenschappelijke overkoepelende en lokale onderzoeken en evaluaties geïnventariseerd. Dit geeft inzicht in de effectiviteit van verschillende interventies. Door de aanpakken goed te monitoren wordt vervolgens meer bekend over de status en het bereik van deze interventies. De geleerde lessen worden vervolgens weer verspreid, bijvoorbeeld via lerende netwerken. Niet alleen aan de deelnemende gemeenten, maar ook aan de andere gemeenten en partners.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 28 741, nr. 113.

Lerende netwerken

Binnen lerende netwerken komen verschillende partners uit zowel het zorg-, sociaal als veiligheidsdomein bij elkaar om samen te reflecteren op actuele problematiek en mogelijke oplossingen. Zo zijn er lerende netwerken op onderwerpen als school en veiligheid, specialistisch jongerenwerk, criminele families, monitoring en gezag.

Onderscheid in vijf thema's

Preventie met Gezag richt zich op jongeren in kwetsbare posities. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het bij deze doelgroep in de aanpak van criminaliteit cruciaal is om in te zetten op het verlagen van risicofactoren en het versterken van beschermende factoren. Deze risico- en beschermende factoren zijn onder te verdelen in vijf thema's: onderwijs, werk en inkomen, persoonlijke en psychologische ontwikkeling, het sociale netwerk en criminaliteit en re-integratie. De kans op ingroei in de criminaliteit neemt extra toe zodra jongeren problemen hebben op meerdere risicofactoren.

Onderwijs

Het volgen van onderwijs en beschikken over een startkwalificatie zijn voor jongeren in kwetsbare posities belangrijke beschermende factoren. Daarom is het cruciaal voor de preventieaanpak dat jongeren veilig en goed onderwijs kunnen volgen. Voor sommige jongeren betekent dat extra aandacht en begeleiding. Daarmee kunnen ze hun talenten beter ontwikkelen en kan ernstig verzuim worden tegengegaan. Een mogelijk belangrijke rol voor de school is om risicogedrag vroeg te signaleren. Kinderen en jongeren kunnen in overleg met ouders/verzorgers dan worden doorverwezen naar passende ondersteuning.

- In 2023 hebben drie gemeenten extra ingezet op de aanpak van schoolverzuim, met als doel om jongeren hun startkwalificatie te laten halen. In totaal doen in die gemeenten nu 431 jongeren mee aan deze aanpak.
- Je veilig kunnen voelen, is een belangrijke voorwaarde om jezelf te kunnen ontplooiën. Gemeenten hebben daarom verschillende initiatieven ondernomen die ervoor zorgen dat jongeren veilig naar school kunnen. Twee gemeenten sloten in het kader van Preventie met Gezag veiligheidsconvenanten af met in totaal 12 verschillende scholen. Binnen deze convenanten maken scholen samen met partners uit het sociale en veiligheidsdomein afspraken over de veiligheid op school. Daarnaast worden 44 scholen in Eindhoven ondersteund bij veiligheidsvraagstukken via een laagdrempelig digitaal overleg.

- Wanneer jongeren grensoverschrijdend gedrag vertonen, is het cruciaal dat dit vroegtijdig wordt aangepakt. Zo kan erger worden voorkomen. In Nieuwegein versterkt Halt de ondersteuning en signalering op twee scholen met het Halt-spreekuur, waar 33 leerlingen naar zijn doorverwezen na een grensoverschrijdend incident. Door met de leerling te reflecteren op een incident, zoals het vernielen van spullen, een vechtpartij of de leraar uitschelden, en zijn of haar sociale vaardigheden te versterken, leren jongeren hoe ze in soortgelijke gevallen *andere* keuzes kunnen maken. Ook kan een schorsing worden voorkomen, zodat het kind geen onderwijs mist. In totaal wordt met Preventie met Gezag in zes gemeenten op 18 scholen dit Halt-spreekuur ingezet.
- In vier gemeenten zijn op scholen met veel veiligheidsincidenten bij elkaar 109 docenten getraind om (de signalen van) grensoverschrijdend gedrag herkennen. Zo zet een van de gemeenten in op de Aggression Replacement Training, een door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) erkende gedragsinterventie gericht op agressieproblematiek.
- In Heerlen worden docenten op de basisschool met de interventie 'De Preventieve Leerkracht' getraind in het herkennen en kunnen handelen bij zorgelijke signalen bij leerlingen.

Aandacht voor online domein

Binnen meerdere thema's speelt het online domein een toenemende rol. Daarom worden er weerbaarheidstrainingen georganiseerd voor jongeren én professionals die continu online zijn. De trainingen maken jongeren online weerbaarder en helpen professionals om jongeren online beter te ondersteunen. 22 jongerenwerkers zijn nu getraind op het online werken en bereiken van jongeren.

Werk en inkomen

Jongeren en jongvolwassenen die geen baan hebben en in een kwetsbare positie verkeren lopen een hoger risico om betrokken te raken bij criminaliteit. Dat geldt vooral voor jongeren die dreigen af te glijden of al eens eerder de fout in zijn gegaan. Negen gemeenten zetten daarom extra in op interventies die jongeren of jongvolwassenen helpen met het vinden en behouden van een baan. In totaal hebben 251 deelnemers aan Preventie met Gezag-interventies een baan gekregen.

- De gemeente Den Haag heeft met Preventie met Gezag een extra impuls gegeven aan de casemanagers in de gemeente. Door twee extra fte konden tot en met 31 januari 2024 32 jongeren worden begeleid. Ook heeft deze gemeente een banenmarkt voor de doelgroep georganiseerd.

- De domeinoverstijgende interventie Integrale Persoonsgerichte Toeleiding naar Arbeid wordt in het kader van Preventie met Gezag nu in drie gemeenten ingezet. Twee andere gemeenten gaan er binnenkort mee starten. Utrecht is onder andere gestart met intensieve begeleiding en speciale leerwerktrajecten voor jongeren met een detentieverleden.
- Voor jongeren die al neigen naar een criminele carrière is het extra belangrijk dat zij kansen krijgen op betaald werk. Het Arnhemse Prospect 4 Cash, waarin wordt samengewerkt met jongerenwerk en werkgevers, zet daar stevig op in. Deze interventie helpt jongeren tussen de 16 en 21 jaar bij het krijgen van een baan, stage of opleiding.

Persoonlijke en psychologische ontwikkeling

Het is belangrijk om de persoonlijke ontwikkeling en weerbaarheid van jongeren in kwetsbare posities te vergroten. Helemaal als deze jongeren leven met een licht verstandelijke beperking of andere psychische problematiek. Een 'antisociale persoonlijkheidsstoornis' is bijvoorbeeld een bewezen risicofactor voor delinquent gedrag en daarmee voor rekrutering door of ingroei in de (georganiseerde) criminaliteit. Problematisch en grensoverschrijdend gedrag kan zich al op jonge leeftijd manifesteren. Het vroegtijdig signaleren ervan maakt het mogelijk kinderen naar passende hulp te begeleiden.

- In Groningen wordt op vijf kinderdagopvanglocaties en vier basisscholen gewerkt met een screeningsmodel. Dat heeft ertoe geleid dat meerdere kinderen zijn doorverwezen naar specialistische hulpverlening.

- Voor kinderen onder de 12 jaar wordt onder meer de sociaal cognitieve gedragsinterventie Alles Kidzzz ingezet. Dit is een door het NJI erkende effectieve individuele ('op-maat') interventie. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat deze interventie leidt tot minder reactieve en proactieve agressie. In twee gemeenten verdeeld over 14 scholen zijn 25 kinderen voor Alles Kidzzz aangemeld.
- Voor jongeren van 12 tot en met 18 jaar is de door het NJI erkende, wetenschappelijk effectief bewezen gedragsinterventie Alleen Jij bepaalt Wie je Bent (AJB) beschikbaar. Uit effectonderzoek bleek dat deelname aan AJB het plegen van delicten voorkomt en vermindert. AJB-deelnemers komen twee keer minder vaak in contact met de politie en worden drie keer minder vaak veroordeeld voor een misdrijf dan jongeren uit een controlegroep. Deze interventie werd al langer ingezet in gemeenten met het oog op de preventieve aanpak van high impact crimes. Met Preventie met Gezag zijn nu verdeeld over scholen in zes gemeenten 576 jongeren extra aangemeld voor deze interventie.

De juiste hulp op verschillende niveaus

Bij de preventieve aanpak van jeugdcriminaliteit worden jongeren op verschillende niveaus begeleid.

1. Positieve ondersteuning

Kinderen en jongeren hebben een goed voorbeeld en positieve dagbesteding nodig. Daarom zetten gemeenten zoals Zaanstad extra in op onder andere jongerenwerk op school of een (extra) jongerenlocatie in de wijk.

2. Intensieve begeleiding op meerdere leefgebieden

Sommige jongeren hebben intensievere ondersteuning nodig, omdat zij bijvoorbeeld ernstig risicogedrag laten zien of al eerste criminele klussen hebben uitgevoerd. Hiervoor worden zeer specialistische en intensieve vormen van jongerenwerk of begeleiding ingezet, waarbij één coach aandacht heeft voor meerdere beschermende factoren tegelijkertijd, zoals school en werk. In totaal zijn er 106 jongeren verdeeld over vijf gemeenten begeleid door specialistische jongerenwerkers of mentoren.

3. Specialistische aanpak

De jongeren, jongvolwassenen en families die al verder zijn doorgroeid in de criminaliteit hebben een specialistische benadering nodig. Op deze doelgroep zetten gemeenten in met onder andere persoonsgerichte aanpakken, re-integratietrajecten en familieaanpakken.

Sociale netwerk

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat het sociale netwerk van een jongere één van de meest belangrijke risico- of beschermende factoren is voor toekomstig crimineel gedrag. Jongeren groeien vaak via vrienden of familie door in de georganiseerde criminaliteit. Het is belangrijk dit tegen te gaan en problematisch gedrag vroeg op te sporen.

- Veel gemeenten zetten met Preventie met Gezag extra in op een aanpak op straat. Samen zetten zij 13 (fte) straatcoaches in en 18 (fte) boa's. Deze boa's voeren controles uit en hebben tegelijkertijd een belangrijke signalerings- en doorverwijsfunctie. Zo wordt ook de ketensamenwerking versterkt. In totaal hebben de boa's voor 166 officiële waarschuwingen en 73 doorverwijzingen naar Halt gezorgd.
- Boa's en straatcoaches vormen samen met wijkagenten, jongerenwerkers en andere professionals de ogen en oren op straat. Samenwerking is hierbij cruciaal. In Schiedam is er daarom een gezamenlijke training georganiseerd voor jeugdboa's, jongerenwerk en politie over contact met jongeren volgens de methode straatcontract.
- Ook is het belangrijk voor jongeren om op te groeien in een veilige omgeving. Daarom zetten drie gemeenten in op de aanpak van overlast en leefbaarheid in de wijk. In Amsterdam zijn twee Wijk Actie Teams actief voor bewoners die zich zorgen maken over de veiligheid in de buurt door onder andere drugsgebruik en handel, overlast, verloedering of afglijdende jongeren. De teams bestaan uit mensen

van de politie, de gemeente en een woningcorporatie en zitten midden in de wijk. Deze organisaties voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor het oplossen van de ervaren problemen.

- Naast de invloed van vrienden (op straat en in de wijk), speelt ook de familie een belangrijke rol in toekomstig crimineel gedrag. Meerdere gemeenten zetten daarom extra in op vormen van een integrale familieaanpak. In Tilburg zijn 25 gezinnen in zo'n aanpak betrokken, waarvan er nog 14 in intensieve begeleiding zitten.
- In Lelystad begeleidde de gemeente 10 gezinnen van opgepakte jongeren, door na een politie-inval hulp en ondersteuning te bieden aan achtergebleven ouders, broertjes en zusjes.
- Nog eens vier gemeenten zijn recent gestart met een familieaanpak of onderzoeken hiervoor de mogelijkheden.
- Het is belangrijk om extra te investeren in de capaciteiten van ouders om hun kinderen te helpen op het rechte pad te blijven. In één gemeente is bijvoorbeeld vanuit het jongerenwerk bijgedragen aan ouderavonden op scholen. Zes gemeenten gaan voor dit soort ondersteuning van ouders lokale plannen ontwikkelen.

Samenwerking tussen zorg en veiligheid

Om problemen vroegtijdig te kunnen signaleren en jongeren die problematisch of crimineel gedrag vertonen te kunnen doorverwijzen naar de meest passende hulp, is een goede samenwerking tussen alle partners binnen het zorg- en veiligheidsdomein cruciaal. Meerdere gemeenten werken op basis van (nieuwe) wetenschappelijke inzichten aan de doorontwikkeling van hun lokale persoonsgerichte aanpak.

- In zeven gemeenten zijn er bij elkaar 18 extra regisseurs ingezet en zijn er 230 jongeren aangemeld voor een persoonsgerichte aanpak.
- In Utrecht is een proeftuin multidisciplinair toezichtteam (MDT) gestart om de persoonsgerichte aanpak (PGA) te versterken. PGA-experts van de gemeente vormen samen met reclasseringswerkers en informele betrokkenen een ‘kernteam’ rondom een jongere, óók als er (nog) geen sprake is van een justitiële titel. Door deze integrale manier van werken kan de gemeente jonge aanwas en doorgroeiers in de drugs-criminaliteit (en specifiek plofkrakers) nog beter begeleiden.
- In Breda is er een nieuw multidisciplinair schakelteam ingericht dat belangrijke signalen over jongeren bespreekt en ze begeleidt naar de meest passende hulpverlening. In de eerste zeven maanden zijn al 44 jongeren aangemeld en trajecten uitgezet.
- Ook in Leeuwarden wordt er samengewerkt in een ‘multi-team’. Van daaruit zijn er nu 46 jongeren aangemeld voor screening en triage.

Criminaliteit en re-integratie

Aanwezigheid van criminaliteit in de wijk en eerder crimineel gedrag zijn belangrijke risicofactoren voor jeugdcriminaliteit. Daarom wordt er geïnvesteerd in de justitiële functies in de wijk en in nazorg en re-integratie. Daarbij wordt geprobeerd aan te sluiten op de (lokale) plannen van partners en worden nieuwe innovatieve werkwijzen ontwikkeld. Zo kan de aanpak van multiproblematiek en van criminele structuren in de wijk worden versterkt.

- Om te voorkomen dat jongeren afglijden in de (zware) criminaliteit is er een integrale en persoonsgerichte manier van werken nodig. Het doel van wijkrechtspraak is om effectief bij te dragen aan het oplossen van uiteenlopende, meervoudige problemen van mensen in wijken. Daarmee wordt ook de veiligheid, de leefbaarheid en het maatschappelijk welzijn in die wijken verbeterd, zodat de criminele voedingsbodem wordt weggenomen. Het aantal wijkrechtspraaklocaties en zaken breidt daarom uit. Op dit moment is er wijkrechtspraak in zes gemeenten (Rotterdam, Amsterdam, Eindhoven, Tilburg, Den Haag en Heerlen).
- De reclassering heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de lokale integrale aanpakken en de wijkrechtspraak en heeft in 2023 coördinatoren per arrondissement aangesteld. Enerzijds zijn die coördinatoren aanspreekpunt voor de gemeenten (in het arrondissement), anderzijds maken ze de lokale inzet van de reclassering mogelijk. Daarmee zijn zij een belangrijke schakel tussen het sociaal en justitieel domein.

- De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) beschikt over de deskundigheid om vanuit een pedagogische invalshoek een cruciale bijdrage te leveren aan het veilig en kansrijk opgroeien van kinderen. De RvdK zet binnen Preventie met Gezag met een intensivering van zijn kerntaken en versterkte landelijke kennisdeling in op de aanpak van criminaliteit in de wijk. Ook zorgt de raad voor nauwe aansluiting bij de lokale partners, bijvoorbeeld via deelname aan lokale multidisciplinaire overleggen. Dit doet de RvdK op dit moment onder andere door het aanstellen van casusregisseurs Preventie met Gezag in de geprioriteerde wijken. Ook wordt lokale kennis en expertise landelijk bij elkaar gebracht om actief en duurzaam te blijven ontwikkelen.
- De politie is in alle gemeenten actief betrokken bij de lokale aanpak. Er wordt ingezet op het versterken en intensiveren van het reguliere politiewerk, met een focus op de doelgroep jongeren die het risico lopen met criminaliteit in aanraking te komen of al de eerste kleine stappen daarin hebben gezet. Het signaleren en delen van zorgen over jongeren met betrokken partners versterkt de informatiepositie en draagt bij aan de integraliteit van de aanpak. Zo is in een gemeente de aanstelling van een jeugdagent onderdeel van een integrale aanpak met wijkagenten, straatcoaches, docenten, jongerenwerkers, sporttrainers en sociale ondernemers.
- Het OM draagt bij aan de aanpak door daadkrachtig op te treden tegen normoverschrijding, door het stellen van grenzen en het scheppen van kaders. Door in samenwerking met de politie in te zetten op de ontwikkeling van een informatie gestuurde werkwijze

wordt goed zicht verkregen op de ondermijnende criminaliteit in de wijk. Hierdoor kan opsporing en vervolging gericht in worden gezet. Dit vraagt ook maatwerk en een goede samenwerking en afstemming met partners, ook uit het sociaal domein. Hierbij worden de bestaande structuren benut en voorzien van kwaliteitsimpulsen, maar wordt ook aandacht besteed aan het lokaal introduceren van een nieuwe werkwijze of een nieuwe aanpak die bij succes breder kan worden ingezet. Concrete voorbeelden zijn de ontwikkeling en het gebruik van het uitgebreid sociaal verhoor, een specifieke aanpak op dealers in de wijk en het faciliteren van direct contact met een jeugdwerker van de gemeente na heenzending vanaf het politiebureau. Elk arrondissementsparket heeft een multidisciplinair 'kernteam Preventie met Gezag.' Elk kernteam is samengesteld en ingericht op basis van de lokale behoeften en problematiek in de wijk. De lokale expertise en kennis wordt periodiek samengebracht in een intern landelijk platform, met als doel de bijdrage van het OM aan Preventie met Gezag door te ontwikkelen en verder te brengen.

Re-integratie

Inzet op re-integratie helpt voorkomen dat jongeren en jongvolwassenen recidiveren en verder doorgroeien in de criminaliteit.

- De jeugdreclassering heeft een aanpak ontwikkeld voor de zogeheten verharde doelgroep. In deze aanpak worden jongeren een jaar lang intensief begeleid. Repressie en het opbouwen van een goede relatie gaan hierbij hand in hand. Drie gemeenten zitten in de uitvoerings- of opstartfase, nog eens vier gemeenten gaan er in 2024 mee aan de slag.
- Rotterdam zet met Preventie met gezag extra in op de totaalaanpak nazorg detentie. Al voor de uitstroom uit detentie werken intensieve jongerencoaches samen met jongeren aan complexe hulpvragen, op meerdere leefgebieden. Tot 1 januari 2024 zaten 31 (ex)gedetineerde jongeren tussen de 16 en 27 jaar in een dergelijk traject.
- Verschillende gemeenten werken al met een re-integratie-officier die jongeren op verschillende leefdomeinen begeleidt. Onderzoek naar de werkwijze van de re-integratieofficier (ECORYS, 2022) toont aan dat deze op korte termijn bijdraagt aan een verminderd risico op recidive. Op dit moment zijn er re-integratieofficieren actief in vier PmG-gemeenten en zijn twee gemeenten van plan om er binnenkort mee te starten.

Praktijkverhaal

'Alle neuzen dezelfde kant op'

Projectleider Selma Kuijpers van het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad legt het voordeel van de Integrale Jeugd Aanpak Parkstad uit: "We begrijpen elkaar beter en weten waar we mee bezig zijn. In plaats van losse acties per partner of gemeente, die zich soms zonder dat ze het van elkaar weten op dezelfde jongere richten, komen nu alle neuzen dezelfde kant op te staan. Dat zorgt er ook voor dat we allemaal onze capaciteit beter kunnen benutten."

[Lees hier het artikel](#)

Terugdringen vraag en aanbod van drugs

Het Nederlandse drugsbeleid richt zich op de aanpak van drugs-criminaliteit en op de volksgezondheid. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en JenV werken hier samen aan. Enerzijds aan het terugdringen van de vraag naar drugs – door drugs-preventiebeleid – anderzijds aan het terugdringen van het aanbod. VWS richt zich primair op de vraag-kant, JenV primair op de aanbod-kant.

Terugdringen vraag

Alleen wanneer er een markt is voor drugs, is er een reden om die te produceren en erin te handelen. Criminelen voeden deze markt. Tegelijkertijd houdt de vraag naar drugs ook een criminele industrie in stand en brengt dit een cyclus met zich mee van geweld, sociale en gezondheidsproblemen en veel andere negatieve effecten, die de samenleving grote schade toebrengen. Het kabinet zet, mede in deze context, in op het terugdringen en ontmoedigen van drugsgebruik in Nederland. Drugsgebruik is niet normaal en past niet bij een gezonde leefstijl. Om hier effectief beleid op te maken, laat het kabinet zich door de praktijk en op basis van onderzoek zo goed mogelijk informeren. JenV ondersteunt gemeenten die maatregelen treffen om het drugsgebruik terug te dringen.

- Het Trimbos-instituut heeft in december 2023 het Modelplan lokaal drugspreventiebeleid opgeleverd. Dit modelplan biedt gemeenten handvatten bij het opstellen van een effectief lokaal drugspreventiebeleid, met interventies die zich in de praktijk bewezen hebben.²

² Zie de periodieke drugspreventiebrief van de Staatssecretaris van VWS aan de Kamer (TK 2022–2023, 24 077, nr. 513).

- In 2024 startte Skip die Trip³ een onderzoek naar normalisering van drugsgebruik in bepaalde situaties en de maatregelen die deze normalisering tegen kunnen gaan, en daarmee het gebruik kunnen terugdringen. De eerste resultaten van het onderzoek worden rond de zomer verwacht.
- Met een onderzoek naar drugsresten in het rioolwater wordt het gebruik in Nederland scherper in beeld gebracht, om zo het gebruik effectiever terug te kunnen dringen. De onderzoekspilot brengt zowel geografisch als in de tijd het gebruik van verschillende soorten drugs in kaart en toetst de meerwaarde van deze onderzoeksmethode. Sinds de start in november 2023 hebben drie van de vijf geplande meetmomenten plaatsgevonden. Het technische eindrapport van het RIVM wordt aan het eind van het eerste kwartaal van 2025 verwacht. Hierna vindt nog een nadere duiding van de resultaten van de pilotstudie door het Trimbos-instituut plaats. Afsluitend organiseren het RIVM en het Trimbos-instituut onder andere een webinar om de opgedane kennis over drugsgebruik in Nederland te delen. In de eerste halfjaarbrieven over de aanpak van georganiseerde criminaliteit wordt de Kamer over de uitkomsten van de pilotstudie geïnformeerd. Tussentijds komen er geen inhoudelijke onderzoeksresultaten beschikbaar.

³ Skip die Trip is een samenwerkingsverband van 32 gemeenten in de politie-eenheid Oost-Brabant, de GGD Hart voor Brabant, de GGD Brabant Zuidoost en Novadic-Kentron. SKIP zet in op drie pijlers die elkaar versterken in de preventieaanpak: monitoring, voorlichting & educatie en beleid & regelgeving.

Nationale Drug Monitor

De Nationale Drug Monitor (NDM) geeft een actueel beeld van het gebruik van drugs, alcohol en tabak in Nederland. Uit de monitor blijkt dat slechts een zeer klein deel van de Nederlandse bevolking het laatste jaar drugs heeft gebruikt. Het gebruik van met name cocaïne neemt toe. De monitor biedt ook een overzicht van alcohol- en drugsgerelateerde criminaliteit.

[Bekijk hier de NDM](#)

Terugdringen aanbod

Het terugdringen van het aanbod van drugs, dus de productie ervan en de handel erin, gebeurt op verschillende manieren: door het verbieden van bezit van en handel in drugs, het oprollen van hennepplantages, het ontmantelen van drugslaboratoria en het voorkomen dat drugs in Nederland komen en/of via Nederland worden doorgevoerd naar andere (EU-)landen. In het onderdeel 'Aanpak logistieke knooppunten' in deze rapportage wordt beschreven hoe dat laatste wordt aangepakt.

- Op 1 april 2023 is de eerste verbodsjijst precursoren (grondstoffen voor verdovende middelen) ingevoerd. Deze lijst bevat meer dan 100 stoffen. De verbodsjijst zorgt ervoor dat criminelen die deze drugsprecursoren vervoeren en/of in hun bezit hebben makkelijker kunnen worden vervolgd en dat de precursoren van de markt worden gehaald. En dit gebeurt ook. Een expertgroep precursoren, met

vertegenwoordigers van de politie, het OM, de FIOD, het NFI, de Douane en de chemiebranche, heeft over deze lijst geadviseerd. Tijdens de behandeling in de Tweede Kamer van het toenmalig wetsvoorstel versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit I (die per 1 januari 2022 in werking is getreden) is toegezegd in te zetten op een uitbreiding van de lijst met verboden precursoren. Dat zal op korte termijn gebeuren, met als grondslag het rapport van de expertgroep (zie bijlage).

- Met de politie en het OM wordt besproken welke knelpunten in de opsporing kunnen worden weggenomen, onder meer bij online verkoop. Daarbij gaat ook aandacht uit naar het proces ná verkoop. Alles wat online wordt besteld, moet immers bij de koper afgeleverd worden. Het Hit and Run Postteam (HARP) is een samenwerking tussen de Douane, de politie en het OM om drugssmokkel per post tegen te gaan.
- Het wetsvoorstel Nieuwe Psychoactieve stoffen is begin januari door de Tweede Kamer aangenomen. Dit is een belangrijke stap, want dit wetsvoorstel helpt voorkomen dat criminelen de Opiumwet omzeilen door in hun activiteiten uit te wijken naar stoffen die nog niet verboden zijn. Momenteel is het wetsvoorstel in behandeling bij de Eerste Kamer. Het kabinet streeft naar een zo snel mogelijke invoering.

Handhaving bij online verkoop

Bij de verkoop van drugs zijn er knelpunten in de handhaving die ook gelden bij de aanpak van andere verboden middelen, zoals wapens. Met de invoering van de Digital Services Act (DSA) wordt het makkelijker om de verkoop van criminele 'content', waaronder drugs, op het open internet tegen te gaan. Verder is Nederland aangehaakt bij het EU Internet Forum (EUIF), waarin overheden en de private sector gezamenlijk de uitdagingen rondom illegale online content bespreken, met online drugshandel als een van de focusgebieden.

'Lachgas moeilijker te verkrijgen'

Op 1 januari 2023 is het verbod op lachgas als genotsmiddel ingegaan. Uit monitoring blijkt dat het aantal gebruikers van lachgas flink is gedaald. Onder uitgaande jongeren daalde het gebruik van 35,2% in 2020 naar 15% in 2023. Ook geeft de helft van de jongeren die nog lachgas gebruiken aan dat het sinds de invoering van het lachgasverbod moeilijker is om aan lachgas te komen.

Bestuurlijke aanpak

Op 1 januari 2024 zijn verschillende wetten in werking getreden die verband hebben met uitbreiding van de sluitingsbevoegdheid van de burgemeester en de gezaghebber ter handhaving van de openbare orde. Het gaat daarbij onder meer om de wet tot Wijziging van de Gemeentewet en de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Deze wetgeving zorgt ervoor dat een woning kan worden gesloten wanneer er sprake is van ernstig geweld of bedreiging waarmee de openbare orde ernstig wordt verstoord of waarbij ernstige vrees voor een dergelijke verstoring bestaat.

Het gaat hierbij bijvoorbeeld over de situatie waarin een woning wordt beschoten of wanneer met een explosief een aanslag op een woning wordt gepleegd. Een woning kan tevens worden gesloten indien door het aantreffen van wapens in de woning de openbare orde ernstig wordt verstoord of ernstige vrees bestaat voor een verstoring. Met deze uitgebreide sluitingsbevoegdheid beschikken burgemeesters over meer mogelijkheden om passende maatregelen te treffen ter handhaving van de openbare orde rond een woning.

Regionale, integrale aanpak

De Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) en het Landelijk Informatie- en Expertisecentrum (LIEC) ondersteunen partners bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit. De RIEC's fungeren als centraal informatiepunt voor casuïstiek voor regionale partners en stellen handhavingsadviezen op.

De samenwerkende partners binnen de RIEC-samenwerking coördineren projectmatig bestuursrechtelijke, strafrechtelijke en fiscale interventies. Het LIEC stimuleert en faciliteert de samenwerking en verbinding tussen regionaal en landelijk niveau, beleid en uitvoering en publieke en private partners. Een aantal voorbeelden:

- In de regio Amsterdam-Amstelland controleert de Ondernemingsbrigade wekelijks diverse ondernemingen op de geldende regelgeving. Mede door de uitbreiding van deze brigade zijn in het afgelopen jaar 128 unieke ondernemingen gecontroleerd op diverse criminaliteitsvormen door een breed scala aan partners zoals de politie, de Douane, gemeenten, de Nederlandse Arbeidsinspectie en het UWV.
- In het najaar van 2023 heeft de Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland het trainings- en belevingscentrum LOODS12 in Breda geopend. In LOODS12 kunnen bijvoorbeeld boa's oefenen met bestuurlijke controles. Speciale themaruimten bieden een realistische context voor thema's zoals hennep, synthetische drugs, criminele geldstromen en mensenhandel.

- Er worden verschillende regionale en lokale activiteiten ontplooid om te voorkomen dat jongeren betrokken raken bij criminaliteit zoals drugs- of cybercriminaliteit. Dealbreakers bijvoorbeeld, een initiatief van het RIEC Den Haag, biedt gemeenten in de regio praktische ondersteuning bij het versterken van de lokale jeugdaanpak, door online en offline interventies en positief perspectief te bieden. De interventies van Dealbreakers worden verbonden met de PmG-aanpak van gemeenten.

Meer informatie over de resultaten is te vinden in het jaarverslag van RIEC-LIEC over 2023, dat voor de zomer aan de Tweede Kamer wordt verzonden.

Handreiking ‘Verrichten (online) onderzoek in publiek toegankelijke bronnen’

In opdracht van JenV is naar aanleiding van vragen uit de praktijk en in samenwerking met betrokken partners vorig jaar de handreiking ‘Het verrichten van (online) onderzoek in publiek toegankelijke bronnen bij de aanpak van ondermijning’ opgesteld. De handreiking gaat in op wat wel en niet mag als het gaat om het doen van onderzoek in publiek toegankelijke bronnen in RIEC-verband en binnen gemeenten. Voor minder duidelijke gevallen is een stappenplan uitgewerkt dat helpt bij het bepalen wat mogelijk is.

Zie: [Handreiking voor het verrichten van \(online\) onderzoek in publiek toegankelijke bronnen bij de aanpak van ondermijning](#)

Succesvolle aanpak growshop-leverancier

Het RIEC Rotterdam faciliteert partners en brengt expertise bijeen voor een gezamenlijke en integrale aanpak van (leveranciers van) growshops. Een goede voorbereiding van een integrale controle zorgt dat optimaal gebruik kan worden gemaakt van de beschikbare bestuurlijke, fiscale en strafrechtelijke middelen. Dat bleek onder meer bij de aanpak van een vermoedelijke leverancier van growshops in 2023.

- De politie heeft de spullen die herkenbaar waren als puur te gebruiken voor de hennepcultuur of voorbereidingshandelingen daarvan in beslag genomen en vernietigd.
- Voor enkele feiten heeft de NVWA een boete kunnen opleggen, omdat betrokkene handelde in producten zonder daarvoor de benodigde papieren te hebben.
- De gemeente heeft op basis van de informatie van de politie een bestuurlijke maatregel kunnen opleggen.

Deze succesvolle integrale actie biedt een blauwdruk voor eventuele toekomstige zaken en voor andere gemeenten.

Praktijkverhaal

‘Bestuurlijke aanpak helpt werk van criminelen verstoren’

Stafadviseur Erik Verdoorn van de gemeente Leeuwarden over het sluiten van een makelaarskantoor in verband met de openbare orde: “De voorzieningenrechter heeft een duidelijke uitspraak gedaan: de gemeente Leeuwarden had meer dan voldoende reden het pand te sluiten. Het voordeel daarvan was dat die publieke uitspraak het makkelijker maakte voor de burgemeester om over deze zaak en de noodzaak tot sluiting te communiceren. Daarmee konden we een duidelijke boodschap afgeven: ondermijnende ondernemingen worden in Leeuwarden aangepakt.”

[Lees hier het artikel](#)

Aanpak corruptie

De georganiseerde misdaad gedijt niet zonder corruptie. Criminelen hebben de legale bovenwereld nodig om hun illegale activiteiten te kunnen verrichten. Deze vermenging van onderwereld en bovenwereld is onwenselijk en werkt per definitie ondermijnend. Om meer inzicht te krijgen in corruptiebestrijding, voert JenV een verkenning uit.

Doel van de verkenning

Uit recente casuïstiek blijkt dat zowel binnen de overheid als binnen het bedrijfsleven vaak gehandeld wordt vanuit naïviteit. Corruptie is voor

velen een ‘ver van mijn bed show’ en ‘iets dat niet in onze organisatie voorkomt’. Er is een gebrek aan kennis en bewustzijn over het feit dat elke ambtenaar een facilitator kan zijn voor criminelen. Bijvoorbeeld doordat zij beschikken over bepaalde informatie. Maar ook doordat zij bepaalde processen en procedures kunnen beïnvloeden of weten hoe die beïnvloed zouden kunnen worden.

De verkenning van JenV is erop gericht een beter beeld te krijgen van wat er speelt op het thema corruptie, zodat de overheid zichzelf beter kan weren tegen de verleidingen en/of bedreigingen vanuit de criminele wereld. Een beter beeld van corruptie draagt naar mening van JenV ook bij aan een versterkte weerbaarheid tegen andere dreigingen van buiten, zoals statelijke actoren of spionage. De verkenning richt zich met betrekking tot ambtelijke corruptie nadrukkelijk op ‘de overheid’, en niet op specifieke (organisatie)onderdelen, omdat het corruptierisico overal aanwezig is en daarmee vraagt om breed bewustzijn. Ook niet-ambtelijke corruptie is onderdeel van de verkenning.

Rijksbrede risico-inventarisatie

De minister van JenV voert in samenwerking met de minister van BZK een rijksbrede risico-inventarisatie uit naar de risico’s op het gebied van corruptie en integriteit, twee onderwerpen die nauw verwant zijn aan elkaar.

De gesprekken met de kerndepartementen zijn afgerond. In 2024 en deels 2025 ligt de focus op het bevragen van uitvoeringsorganisaties.

Praktijkverhaal

‘Protocollen worden vaak niet nageleefd’

Tom Gedden, onderzoeker bij de Rijksrecherche: “Bij onze onderzoeken naar corruptie komen we steeds vaker triggers tegen voor het ontstaan van corruptie. Neem de gebrekkige procedures rond de aanvraag en uitgifte van paspoorten. Protocollen zoals het vierogenprincipe blijken vaak niet te worden nageleefd. Dat soort signalen willen we breder delen, zodat gemeenten zich er bewust van zijn én zich er beter tegen kunnen wapenen.”

[Lees hier het artikel](#)

Quickscan

Uit een quickscan over de afgelopen twintig jaar blijkt dat er relatief weinig wetenschappelijke onderzoeken zijn verricht naar ambtelijke en/of niet ambtelijke corruptie in relatie tot de georganiseerde ondermijnende criminaliteit in Nederland. De onderzoeken die wel zijn uitgevoerd, richtten zich voornamelijk op politieke corruptie.

De literatuur bevat echter wel bruikbare conclusies en aanbevelingen. Die worden door JenV nader onderzocht.

De aanbevelingen gaan deels over individuele kwetsbaarheden en deels over kwetsbaarheden in organisaties. Voorbeelden zijn het verbeteren van het screeningsbeleid of de manier van logging en monitoring, om

opsporing van eventuele strafbare feiten of oneigenlijk gebruik van ICT-systemen mogelijk maken. Een aanbeveling is ook om maatregelen altijd in samenhang te bezien, vanuit techniek, procedures en gedrag. Naar de mening van JenV lijkt die samenhangende blik er vaak nog niet te zijn.

Ervaringen delen

Organisaties kunnen van elkaar leren bij de aanpak van corruptie. JenV blijft in goed contact met organisaties die er ervaring mee hebben en probeert andere organisaties te activeren met de praktijkvoorbeelden van de ‘slachtoffers’. Ook op de mainports wordt aandacht besteed aan (weerbaarheid tegen) corruptie. Daar wordt dieper op ingegaan in het onderdeel ‘Aanpak logistieke knooppunten’ in deze rapportage.

- De Douane heeft naar aanleiding van het op 28 mei 2021 verschenen rapport ‘De beheersing van corruptierisico’s door de Douane in de Rotterdamse haven’ al een behoorlijk aantal maatregelen genomen, zoals de inzet van een theaterstuk om integriteitsvraagstukken bespreekbaarder te maken, een verplichte training ‘Beschermen tegen benadering’ voor medewerkers en de uitbreiding van screeningsmogelijkheden. Risico’s in het kader van autorisatiebeheer worden gemitigeerd door autorisaties in te perken en waar nodig in te trekken.
- Bij de Belastingdienst zou een medewerker de adresgegevens van vier gevangenisbewaarders hebben opgezocht en doorspeeld aan een criminele organisatie. Naar aanleiding hiervan heeft de organisatie een programma opgesteld om weerbaarder te worden, onder andere

door het geven van trainingen en bewustwordingssessies en het verbeteren van de veiligheid van systemen en de manier van logging.

- Naar aanleiding van de Haagse paspoortfraudezaak (zie kader) en een bestuurlijke rapportage vanuit het college van procureurs-generaal is JenV een samenwerking aangegaan met het ministerie van BZK en de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG), die naar aanleiding van met name deze zaak een reeks verbetermaatregelen neemt. Deze maatregelen worden door JenV in de verkenning en risico-inventarisatie meegenomen.

Haagse paspoortfraudezaak

NOS Nieuws, 9 mei 2023: “1000 euro. Dat bedrag kreeg de Haagse gemeenteambtenaar Mildred van D. voor elk paspoort dat ze afleverde. Met de reisdocumenten leek niets mis. Alle gegevens klopten op één ding na: op de foto stond niet de aanvrager, maar een kopstuk uit de onderwereld. Zo kregen volgens justitie onder andere Ridouan Taghi en de tot levenslang veroordeelde Naoufal F. een vals (of beter: gekloond) paspoort in handen, waarmee ze zich onder de naam van een ander vrij konden bewegen.”

Niet-ambtelijke corruptie

Corruptie beperkt zich niet tot de overheid en haar ambtenaren. Ook bij private organisaties is sprake van dreiging en/of verleidingen vanuit de criminele wereld, zoals bij advocaten, havenmedewerkers, planners bij transportbedrijven, notarissen en banken. Om voor niet-ambtelijke corruptie de risico's en maatregelen inzichtelijk te krijgen werkt JenV samen met de NSOC (Nationale Samenwerking tegen Ondermijnende Criminaliteit) en worden de resultaten van hun onderzoeken toegevoegd aan de verkenning van JenV.

Verstoren

Verstoren

Criminele netwerken en hun verdienmodellen worden op allerlei manieren verstoord. Bijvoorbeeld door beslagleggingen, controles en toezicht. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met lokale, regionale, nationale en internationale partners.

Aanpak logistieke knooppunten

Barrières maken het moeilijker voor criminelen om drugs ongezien in te voeren of te transporteren. In de mainports worden op verschillende manieren barrières opgeworpen met als doel de mainports onaantrekkelijk te maken voor drugssmokkel. Om criminelen geen specifieke kennis te geven over dit onderwerp, is ervoor gekozen relatief abstract te blijven in onderstaande beschrijvingen.

De logistieke knooppunten in onze aanpak (mainports)

- Haven van Rotterdam
- Havens van Zeeland en West-Brabant
- Havens in het Noordzeekanaalgebied (NZKG)
- Luchthaven Schiphol
- Sierteeltsector

Maatregelen op drie thema's

De maatregelen die binnen de aanpak op de mainports worden genomen, zijn onder te verdelen in drie thema's; het opwerpen van barrières, het versterken van de weerbaarheid van medewerkers en de samenwerking tussen verschillende partners. Hieronder worden een aantal maatregelen en resultaten uitgelicht over het afgelopen jaar.

Barrièrevorming

Op de mainports worden op verschillende manieren barrières opgeworpen om te voorkomen dat drugs ongezien ingevoerd of getransporteerd worden. Deze barrières maken het voor criminelen onaantrekkelijker de mainports te gebruiken voor drugssmokkel.

- Verschillende mainports breiden hun cameranetwerk uit. Daarbij worden verschillende innovatieve technologieën ingezet.
- In het Noordzeekanaalgebied is succesvol getest met de innovatieve toepassingen rompdetectie en duikerdetectie. Bij rompdetectie wordt door middel van sonartechnieken de onderkant van schepen uitgelezen om te controleren of daar pakketten of torpedobuizen met

drugs zijn bevestigd. Duikerdetectie maakt het mogelijk om te horen of zich onderwater duikers bevinden die in het water liggen om de pakketten onder een schip weg te halen.

- De Douane houdt toezicht met onder meer de inzet van drones. Dit heeft als doel mogelijke blinde vlekken aan de buitengrens weg te nemen. De dronepiloten zijn in het hele land inzetbaar, maar zullen zich met name richten op de havens in Noord-Nederland en op de Waddeneilanden.
- Op Schiphol is de inzet van de Schipholpas uitgebreid: ook medewerkers op Schiphol-Oost moeten sinds dit jaar over een Schipholpas beschikken, zodat ook op dit deel van het luchthaventerrein meer zicht en grip ontstaat op de medewerkers die zich er begeven.
- De Stichting Veilige Zeehavens Zeeland is opgericht. Hierin werken gemeenten en havenbedrijven samen met ondernemers aan de beveiliging van het havengebied. Momenteel worden in dit kader voorbereidingen getroffen voor slimme hekwerken, integraal camera-toezicht en biometrische toegangscontrole in de Bijleveldhaven. De politie investeerde in een haven-opsporingsteam voor de zeehavens in Moerdijk en Zeeland, als aanvulling op de bestaande inzet.
- In de Rotterdamse haven hebben het bedrijfsleven en overheidsorganisaties samen 'de Vertrouwensketen' opgezet, met als doel de havenlogistiek digitaal weerbaarder te maken. Een belangrijk onderdeel hiervan is het veiliger en betrouwbaar vrijstellen en ophalen van importcontainers, zonder gebruik van misbruikgevoelige pincodes.

- De Douane voert een pilot uit met het verkorten van de 'aanzegtermijn': bedrijven kregen op een later tijdstip dan in de reguliere werkwijze te horen of hun lading was geselecteerd voor controle. Dat maakt het lastiger voor uithalers om in opdracht van criminelen drugs uit containers te halen. De uitkomsten van de pilot worden thans opgesteld.
- De Douane is met behulp van de ondermijningsgelden een pilot gestart voor de uitwisseling van scanbeelden met Brazilië. Het doel is om drugs die vanuit Brazilië in containers naar Nederland worden vervoerd, al in een vroeg stadium te detecteren, zodat deze nog voor vertrek in Brazilië of direct na aankomst in Nederland kunnen worden onderschept. De eerste scanbeelden zijn door de Douane beoordeeld als bruikbaar. Naar aanleiding hiervan is er een tweede batch met scanbeelden aangevraagd bij Brazilië.

Inzet beveiligingscamera's

- De Rotterdamse haven heeft het 'virtueel hek' ontwikkeld: een cameranetwerk dat met behulp van drones en slimme camera's als doel heeft om gevaren te signaleren en specifieke zones onder toezicht te stellen. Dit netwerk is in 2023 uitgebreid naar 300 camera's.
- In de haven van Vlissingen is gestart met de voorbereidingen voor de aanleg van een cameranetwerk. De camera's in dit netwerk vormen een aanvulling op het fysieke toezicht van de Douane in de haven.
- In het kader van de aanpak Weerbare sierteeltsector is op de terreinen van Royal FloraHolland een ANPR-camerasysteem (Automatic Number Plate Recognition) in gebruik genomen.
- In het Noordzeekanaalgebied is een ANPR-cameraplan ontwikkeld waarvoor 57 ANPR-camera's zijn aangeschaft. Daarnaast is de projectgroep cameranetwerk NZKG van start gegaan. In deze projectgroep werken publieke en private partijen samen aan een dekkend netwerk van beeldcamera's.
- Op Schiphol zijn extra camera's aangeschaft, als aanvulling op het bestaande cameranetwerk op de luchthaven.

Weerbaarheid

In lijn met de verkenning van JenV op het gebied van corruptie, wordt ook op de mainports aandacht besteed aan dit onderwerp. Want een groot deel van de drugs die verhandeld wordt, wordt via onze grote zee- en luchthavens gesmokkeld. Om drugs succesvol door deze logistieke knooppunten te loodsen, hebben criminelen in veel gevallen kennis of hulp van 'binnenuit' nodig. Het belang van de integriteit en weerbaarheid van mensen die in de logistieke keten werken kon al niet overschat worden en is met het verhogen van de (technische en fysieke) barrières tegen drugssmokkel alleen maar groter geworden.

In het onderdeel 'Aanpak corruptie' in deze rapportage werd naast de brede risico-inventarisatie naar corruptie ook al de samenwerking met de NSOC benoemd. Hieronder wordt beschreven welke concrete initiatieven worden genomen om de weerbaarheid van medewerkers op de logistieke knooppunten te vergroten en hoe wordt geprobeerd de weerbaarheid van jongeren te vergroten om te voorkomen dat zij criminele netwerken worden ingetrokken.

- Op alle mainports zijn trainingen gegeven om de weerbaarheid van medewerkers te vergroten. In totaal volgden 4.346 medewerkers bijvoorbeeld een awareness-, intimidatie- of anti-ronseltraining. Daarnaast is gebruik gemaakt van VR en (in Rotterdam) van een trainingscontainer. Ook was er een online mediacampagne om de weerbaarheid van medewerkers te vergroten.

- Op Schiphol is geïnvesteerd in een lespakket voor jongeren over wat ondermijning is, hoe zij dit herkennen, erkennen en kunnen melden. Het lespakket maakt onderdeel uit van een opleiding voor werkzaamheden op de luchthaven en is een verplicht onderdeel binnen alle vakgroepen.
- In de Rotterdamse haven is het pilotproject Cocaine Collectors (CoCo) van start gegaan; het doel hiervan is om jongeren door middel van een lesprogramma weerbaar te maken tegen ronselaars. Hierbij wordt gebruik gemaakt van VR-brillen en rolmodellen.
- De gemeente Rotterdam is in samenwerking met de gemeente Amsterdam en met deelname van ruim 100 jongeren het project Zwijgrecht gestart. De basis van dit project is een film over de risico's die aan drugscriminaliteit verbonden zijn. De inbreng van jongeren helpt om nog beter zicht te krijgen op de belevingswereld van de doelgroep en de handelswijze van criminelen. De film is in mei 2024 in première gegaan en vormt de basis voor een (landelijk) lesprogramma.
- De sierteeltsector is vanwege de internationale logistiek kwetsbaar voor criminele inmenging. De aanpak Weerbare sierteeltsector richt zich op de weerbaarheid van ondernemers in deze sector. Zo is er een website ontwikkeld waarop ondernemers tips krijgen voor het herkennen van signalen en het veilig melden daarvan en met manieren waarop ondernemers zich weerbaar kunnen maken. Daarnaast krijgen ondernemers diverse workshops, trainingen en een risicoscan aangeboden.

- De mainport Zeeland en West-Brabant heeft in het voorjaar van 2023 voor het derde achtereenvolgende jaar de meldingsbereidheids-campagne 'Wat heb je aan €30.000,- als daarna...' uitgevoerd. De (verbeterde) campagne maakte gebruik van video's met spijtoptanten en advertenties met signalen en hoe hier melding van kan worden gemaakt.

Praktijkverhaal

'Een van de grote kwetsbaarheden van de sector is het wegtransport'

Nederland is een belangrijk knooppunt in de wereldwijde bloemen- en plantenhandel. Via Aalsmeer en andere vestigingen van Royal FloraHolland worden de bloemen en planten met vrachtauto's verder getransporteerd. Dat Europese netwerk maakt de sierteeltsector interessant voor criminelen. Politieagent Huibert den Butter en programmamanager Bas van Delden van het programma Weerbare sierteeltsector leggen in een podcast uit hoe wordt samengewerkt om deze criminelen een voet dwars te zetten.

[Luister hier de podcast](#)

Samenwerking

Om georganiseerde criminaliteit tegen te gaan wordt de kracht van het netwerk gebruikt. Een investering in de relatie en samenwerking tussen de verschillende actoren op de logistieke knooppunten is voor de aanpak cruciaal.

- Op alle bloemenveilinglocaties en in de havens van Moerdijk en Terneuzen zijn ondermijningscentra ontwikkeld. In deze centra komen verschillende partners in de aanpak van ondermijning samen om kennis en informatie uit te wisselen. Vanuit de aanpak Weerbare sierteeltsector is daarnaast een convenant informatiedelen opgesteld en een Veiligheidsinformatietafel gestart, gericht op het onderling delen van informatie en meldingen.
- Op Schiphol zijn in totaal 100 POCO's (Point of Contacts Ondermijning) opgeleid binnen zowel private als publieke organisaties. De POCO's zetten de aanpak van ondermijning op de agenda van hun organisatie, zijn een belangrijk aanspreekpunt binnen de organisatie voor collega's met vragen en vormen met elkaar een netwerk waarin zij ondermijningsvraagstukken bespreken. Het geheel van maatregelen heeft geleid tot een toename in het aantal meldingen.
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor een gemeentelijk haventeam voor Moerdijk, Vlissingen/Borsele en Terneuzen. Dit team optimaliseert de bestuursrechtelijke mogelijkheden bij de aanpak van ondermijning (zowel preventief als repressief) en verbetert de informatiepositie van de gemeentelijke toezicht en handhaving in de zeehavens.

- Internationale samenwerking maakt maatregelen effectiever en kan onderlinge concurrentie en verplaatsingseffecten tussen Nederlandse mainports en mainports in andere landen voorkomen. Rotterdam, Antwerpen en Hamburg werken daarom al enkele jaren nauw samen.
- Naar aanleiding van de Verklaring met de rederijen wordt de mogelijkheid onderzocht van het implementeren van *smart seals* in de logistieke keten: slimme zegels die kunnen detecteren of een container wordt geopend, bijvoorbeeld om er drugs aan toe te voegen. Voor de implementatie van deze zegels is een aantal knelpunten geïdentificeerd. De Douane onderzoekt hoe deze knelpunten kunnen worden opgelost en wil met de Belgische Douane, scheepsrederijen en een private partner een pilotproject starten om de smart seals in de praktijk te testen.

'We maken samen een vuist'

Sicco Zoer, brigadecommandant Scheldestromen bij de KMar voor de regio Zeeland-West-Brabant: "Voorheen werkten wij ook al nauw samen met de Douane, maar sinds het Mainportsprogramma is de samenwerking veel breder en intensiever. Door vanuit de verschillende disciplines en perspectieven naar criminele samenwerkingsverbanden te kijken, hebben we een veel beter beeld van wat zich daadwerkelijk in die haven afspeelt. Dat stelt ons in staat om de juiste dingen te blijven doen en de juiste prioriteiten te kunnen stellen. We maken samen die vuist. Zo voelt dat. Dat geeft een enorme boost."

Bron: [OpportuuN magazine](#)

Samenwerking met rederijen

In de strijd tegen internationale drugsmokkel is de inzet van zowel publieke als private partijen essentieel. Dit geldt zeker in de logistieke sector, aangezien drugscriminelen misbruik maken van legale handelsstromen voor het vervoer van hun illegale middelen. Daarom heeft de minister van JenV op 17 februari 2023, samen met vertegenwoordigers van de Nederlandse en Belgische kabinetten en de burgemeesters van Rotterdam en Antwerpen, een verklaring ondertekend met vijf van de grootste rederijen: de ‘Verklaring over de strijd tegen de grensoverschrijdende georganiseerde drugscriminaliteit’. Sindsdien zijn er grote stappen gezet om deze samenwerking verder uit te breiden met meer landen en rederijen, om zo meer impact te maken en een gelijk speelveld te garanderen.

Zo is er een samenwerking opgestart met de World Shipping Council (WSC) in Washington. Dit is een internationale vereniging waar alle rederijen in vertegenwoordigd zijn. De Nederlandse ambassade in Washington onderhoudt (pro)actief contact met de WSC over het implementeren van verbeteringen. Ook een operationele werkgroep met de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Australië, Canada, België, Frankrijk, Spanje, Duitsland en Nederland spreekt de rederijen aan op hun verantwoordelijkheid om drugsmokkel via logistieke knooppunten tegen te gaan. Deze bredere coalitie streeft ernaar om in het najaar van 2024 afspraken over hun activiteiten met de WSC te maken.

Actie-agenda voor Scheveningen-Haven

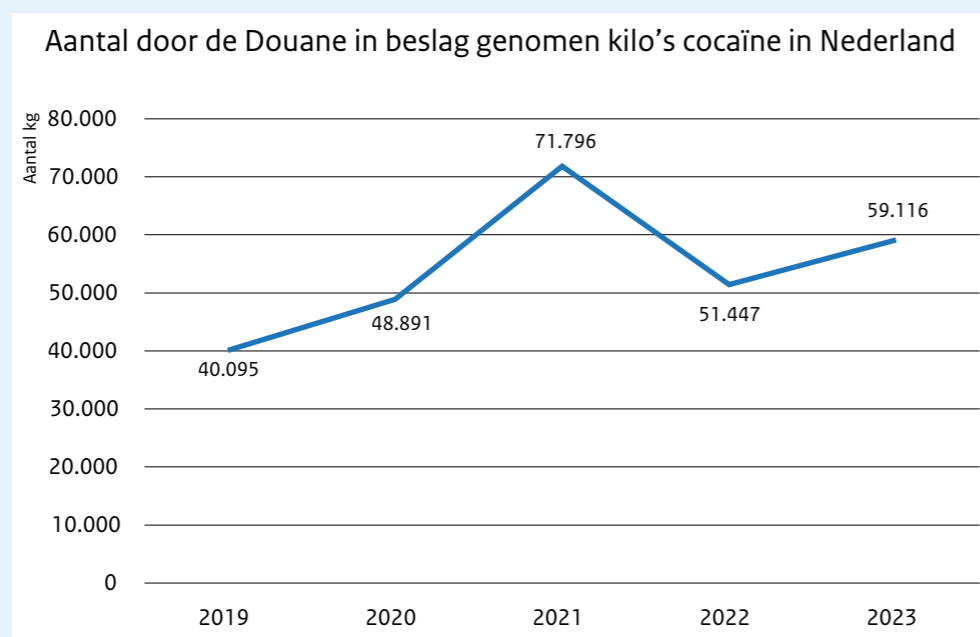
In 2023 heeft het RIEC Den Haag een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar problemen en risico's in Scheveningen-Haven. De uitkomsten van het onderzoek onderstrepen de urgentie van het versterken en uitbreiden van de aanpak Scheveningen-Haven en hebben geleid tot een gezamenlijke actie-agenda. In die agenda staan aanbevelingen en actielijnen om Scheveningen-Haven weerbaar te maken tegen ondermijning. De RIEC-partners in de haven – de gemeente, de politie, de KMar, de Douane en het havenbedrijf – hebben de aanbevelingen omarmd en gaan aan de slag met de uitwerking en uitvoering van de actielijnen.

Drugsvangsten 2023

De Douane onderschepte in 2023 fors meer cocaïne dan het jaar ervoor. Er werd bijna 60.000 kilo cocaïne in beslag genomen, tegenover 51.000 kilo in 2022. Volgens de Douane is de toename te danken aan betere samenwerking met bedrijven en douanediensten van andere landen. De cocaïne werd voor het grootste gedeelte in beslag genomen in de havens van Rotterdam en Vlissingen. Het gemiddeld aantal kilo's per zending is toegenomen. Ook werd de grootste vangst ooit gedaan in 2023. Dat ging om een zending van 8.000 kilo cocaïne, die vanuit Ecuador via Panama naar Rotterdam was gestuurd.

Nederlandse bedrijven weten de Douane steeds makkelijker te vinden bij een vermoeden dat er iets mis is. Door in te zetten op uitwisseling van informatie met ondernemers lukt het de Douane een beter beeld te krijgen van zendingen die mogelijk een risico vormen. Daarnaast is de samenwerking met douanediens ten in het buitenland versterkt.

Bron: [Douane](#)

Toename van strafrechtelijke onderzoeken

Het HARC-team, een samenwerking van de Douane, de FIOD, de Zeehavenpolitie en het OM heeft in 2023 in totaal 170 partijen drugs overdragen gekregen. Naar aanleiding van deze vondsten werden 88 strafrechtelijke onderzoeken opgestart, dat zijn er 17 meer dan in 2022. De toename is te verklaren door een uitbreiding van het team, wat de slagkracht heeft vergroot. Tevens is door de komst van meerdere FIOD-rechercheurs binnen het team meer aandacht gekomen voor financieel redden. Dit heeft geresulteerd in beslaglegging op diverse goederen, met een totaalwaarde van 330.000 euro.

Internationaal offensief

Georganiseerde criminaliteit vraagt, naast een lokale, regionale en nationale aanpak, om internationale samenwerking. Alleen met een grensoverschrijdende aanpak kunnen wereldwijd vertakte criminele netwerken, machtsstructuren en verdienmodellen worden verstoord en ontmanteld. Door middel van een hecht samenwerkingsverband tussen de betrokken ministeries en de partners in de uitvoering moet Nederland (en de rest van Europa) een minder aantrekkelijke plek worden voor drugscriminaliteit en het witwassen en investeren van crimineel vermogen. Om een duurzame samenwerking op te kunnen zetten, is het noodzakelijk om op verschillende niveaus in te zetten. Zo wordt niet alleen de operationele samenwerking versterkt, maar staat het thema ook op de agenda van hoogambtelijke en politieke bezoeken

en wordt de connectie gemaakt met het bredere buitenlandbeleid. De focus van het internationaal offensief ligt op bron- en transitlanden van cocaïne in Latijns-Amerika en de Cariben (de LAC-regio) en landen waar crimineel geld wordt geherinvesteerd en witgewassen, zoals de Verenigde Arabische Emiraten (VAE), Turkije, Marokko, Hong Kong en Singapore.

Het internationale offensief bestaat uit de volgende vier subdoelen.

1. **Upstream disruption:** vroegtijdige verstoring en beperking van drugs die bron- en transitlanden verlaten.
2. **Weerbare logistieke knooppunten:** versterken van de logistieke knooppunten, zodat minder drugs ons land via deze knooppunten binnenkomen.
3. **Downstream disruption:** beperken dat drugs vanuit ons land worden verhandeld en geëxporteerd.
4. **Verstoren van criminele geldstromen:** het minder makkelijk en aantrekkelijk maken om geld te verdienen aan drugs.

Coalitie van Europese landen

Binnen de Europese coalitie tegen georganiseerde misdaad, waar Nederland, België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje en (sinds mei 2024) Zweden deel van uitmaken, zet Nederland in op een versterkte Europese samenwerking in de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Door de toetreding van Zweden bestrijkt de coalitie nu een nog breder gebied, van Zuid- tot Noord-Europa. In oktober 2023 heeft de Europese Commissie een nieuw stappenplan voor de EU tegen drugshandel en

georganiseerde criminaliteit gepresenteerd dat in grote mate gebaseerd is op de inbreng van Nederland en de coalitie. Dit stappenplan heeft als doel om de strijd tegen georganiseerde drugscriminaliteit op te voeren en bouwt voort op de wetgevende en operationele initiatieven van de Europese Commissie.

Non-paper over samenhangende Europese aanpak

Om een integrale aanpak van georganiseerde drugscriminaliteit binnen de EU te bepleiten, heeft Nederland afgelopen februari een non-paper gepresenteerd met als titel 'A comprehensive approach to tackling organised crime'. Nederland doet hierin ook voorstellen. Zo moet de focus volgens Nederland liggen op het verstoren van criminele geldstromen, met in het bijzonder cryptovaluta en ondergronds bankieren. Ook wordt ingegaan op de noodzaak van verbeterde beveiligingsstandaarden voor havens en een verstevigde bestuurlijke aanpak. Het non-paper wordt onder de aandacht gebracht met het oog op de beleidsagenda van de nieuwe Europese Commissie, die na de verkiezingen van het Europees Parlement zal aantreden.

Voeding van coalitie met lokale problematiek

Vanuit de Europese coalitie tegen georganiseerde misdaad wordt er ook met de bronlanden gesproken. Zo waren de ambassadeurs voor Brazilië, Colombia en Ecuador aanwezig bij de ministeriële bijeenkomst van de coalitie op 7 mei 2024 in Hamburg. Door een beeld te geven van de problematiek in hun land en de benodigde maatregelen, kunnen ambassadeurs de coalitie goed voeden.

Upstream disruption

Het internationale offensief begint in de bron- en transitlanden van drugs: door met deze landen de samenwerking te intensiveren, kunnen drugshandel en aanverwante vormen van criminaliteit bij de bron worden aangepakt. De bron- en transitlanden moeten worden ondersteund bij het bestrijden van georganiseerde criminaliteit op eigen bodem. Daarvoor is het nodig dat deze landen over voldoende kennis en instrumenten beschikken. Het ministerie van Buitenlandse Zaken, met een postennet waar ook liaison officers en attachés van andere ministeries en uitvoeringsorganisaties werkzaam zijn, speelt een belangrijke rol bij het duiden van de lokale context en het signaleren van kansen voor samenwerking. Om daar een bijdrage aan te leveren, worden er extra Nederlandse *liaison officers* in de regio geplaatst. Zij zorgen er ook voor dat de justitiële en politieke samenwerking met het betreffende land ter plekke soepeler verloopt,

behartigen de Nederlandse belangen, en zorgen dat vragen en rechtshulpverzoeken over en weer makkelijker gesteld kunnen worden.

Extra liaison officers in de regio

Ook in het afgelopen jaar zijn er extra liaison officers geplaatst in de bron- en transitlanden. Doel is om de informatiepositie en strafrechtelijke samenwerking te verbeteren in met name de Latijns-Amerikaanse en Caribische regio. De plaatsing van deze liaison officers wordt door bijvoorbeeld de politie, de Douane, de Koninklijke Marechaussee (KMar), de FIOD en het OM, steeds meer in samenhang gezien. Doordat er een goed beeld bestaat van waar de partners van de coalitie van Europese landen hun verbindingsofficieren hebben zitten, kunnen landen elkaar goed vinden en versterken.

- In de zomer van 2023 zijn liaison officers van de Douane geplaatst in Curaçao en Panama (die laatste ook met accreditatie voor Costa Rica) en een douane-attaché in Suriname. Hier bestaan bij uitstek mogelijkheden om door samenwerking met lokale autoriteiten de doorvoer van cocaïne naar Nederland te verstoren. Er is veel vooruitgang te boeken op het gebied van informatie-uitwisseling over risicosignalen en verbetering van risicoprofielen.
- Defensie heeft een liaison officer bij de Colombiaanse marine-inlichtingencel in Cartagena geplaatst per februari 2024. Ook is er een Colombiaanse liaison officer geplaatst op het Nederlandse hoofdkwartier op Curaçao per april 2023.

Overige uitbreiding van capaciteit

- In 2023 is het Korps Politie Caribisch Nederland (KPCN) versterkt met enkele FIOD-rechercheurs en heeft de FIOD een extra rechercheur bij het Recherche Samenwerkingsteam (RST) op Curaçao geplaatst. Zij draaien volledig mee in het opsporingsproces binnen het KPCN en RST, en dragen daarmee bij aan een versterkte aanpak van financiële criminaliteit op de eilanden.
- Met ondermijningsgelden zijn in 2023 een aantal analisten geworven ten behoeve van de analysecapaciteit bij de Korpsen en het RST in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Deze uitbreiding van analysecapaciteit draagt bij aan een beter beeld van de trends en ontwikkelingen op het terrein van de criminaliteit in het Caribisch deel van het Koninkrijk en daardoor binnen het gehele Koninkrijk.
- Met dezelfde ondermijningsgelden wordt het Interinsulair Informatie Coördinatie Platform (IICP) in het Caribisch deel van het Koninkrijk gerealiseerd. De doelstelling van het IICP is, naast het faciliteren van informatie-uitwisseling, het samenstellen van gezamenlijke criminaliteitsbeelden en andere informatieproducten met betrekking tot georganiseerde ondermijnende criminaliteit.
- De extra vliegtuigen voor het DASH-8 Kustwachtvliegtuig hebben een significante bijdrage geleverd aan de opbouw van inlichtingen en het actief detecteren en onderscheppen van drugstransporten in het Caribisch gebied. Door de extra vliegtuigen die met ondermijningsgelden worden gerealiseerd, kunnen meer en langere patrouilles worden uitgevoerd.

- De FIOD heeft deskundigen naar Colombia gestuurd voor het lokaal trainen van medewerkers in de aanpak van digitale geldstromen met cryptovaluta. In het verlengde hiervan heeft de FIOD een werkbezoek afgelegd gericht op de aanpak van ondermijnende criminaliteit vanuit criminele geldstromen en het opbouwen van een intell-positie. De mogelijkheid wordt onderzocht om hier met middelen van JenV vanuit politie en FIOD met een aantal financieel specialisten een bijdrage aan te leveren.

Praktijkverhaal

‘Criminelen weten dat we er zijn’

Over de afschrikwekkende werking van de marine zegt een anonieme analist bij het Maritiem Hoofdkwartier CARIB: “Vorig jaar was er een periode dat de drugshoeveelheden die we onderschepten groter werden. Nadat we meerdere grote vangsten hadden gedaan, werden de hoeveelheden weer kleiner. Criminelen weten dat we er zijn. Bovendien geeft elke arrestatie ons waardevolle informatie over de gebruikte routes. En daarmee kunnen we effectiever monitoren.”

[Lees hier het artikel](#)

EL PACCTO 2.0

Zoals eerder naar de Kamer gecommuniceerd heeft Nederland zich aangesloten bij het Europese consortium EL PACCTO 2.0. Het programma van dit consortium richt zich op capaciteitsopbouw van de uitvoeringsdiensten in de strijd tegen grensoverschrijdende, georganiseerde criminaliteit in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied. Zo worden er vanuit de Europese lidstaten trainingen, workshops en kennissessies over (de aanpak van) verschillende vormen van criminaliteit aangeboden.

Het is de rol van Nederland om het Caribisch gebied te integreren in EL PACCTO. Het jaar 2024 staat in het teken van het opbouwen van een netwerk in het Caribisch gebied en het ophalen van behoeften. Daarnaast bevordert Nederland dat de initiatieven vanuit het consortium aansluiten op de activiteiten vanuit de Rijksbrede Ondernemingsagenda, waaronder die binnen de onderdelen weerbare logistieke knooppunten en de aanpak van criminele geldstromen (binnen Latijns-Amerika).

Weerbare logistieke knooppunten

Om te voorkomen dat zee- en luchthavens in binnen- en buitenland misbruikt worden voor de in- en doorvoer van drugs, wordt in Europees verband samengewerkt aan het vergroten van de weerbaarheid van internationale logistieke knooppunten. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van bestaande kennis bij de drie grootste havens van Europa: Rotterdam, Antwerpen en Hamburg. De burgemeesters van deze

steden spelen hierin een belangrijke rol. Mede daarom kwamen op 26 april 2024 de Nederlandse staatssecretaris van JenV, de Duitse minister van Binnenlandse Zaken, de ambassadeur van België en de drie burgemeesters bijeen om te spreken over hoe de aanpak in de havens, zeker in relatie tot Latijns-Amerika, versterkt kan worden.

Europese havenalliantie

De Europese Commissie lanceerde eind januari 2024 de Europese havenalliantie. Deze alliantie brengt relevante partijen samen om gezamenlijk Europese havens te beschermen tegen drugssmokkel en criminele infiltratie en kent drie pijlers: versterkte douanesamenwerking, versterkte politiesamenwerking en versterkte publiek-private samenwerking. Belangrijke speerpunten daarbij zijn onder andere het bevorderen van innovatie en het versterken van de operationele samenwerking. Op dit moment werken de betrokken publieke en private partijen aan een werkplan om deze ambities concreet uit te voeren.

Met de Europese coalitie tegen georganiseerde criminaliteit is er eerder al een start gemaakt met een dergelijk havenplatform. Verschillende experts uit deze landen (Nederland, België, Frankrijk, Spanje, Italië en Duitsland) kwamen in februari samen om hun *best practices* en *lessons learned* met elkaar uit te wisselen. Nederland en de andere zes landen zijn koplopers in de aanpak van drugssmokkel via logistieke knooppunten en blijven daarom een experimenterende en aanjagende rol spelen. Bijvoorbeeld bij het adviseren van de Europese Commissie over de verdere uitwerking van de Europese havenalliantie.

Buddynetwerk van luchthavens

Het zogenaamde ‘buddynetwerk’ van de KMar is in oktober 2023 opgezet om de samenwerking met bron- en transitlanden te versterken. Het project richt zich primair op het bestrijden van drugsmokkel via luchthavens en het verstoren van gerelateerde financiële stromen. Met het uitwisselen van informatie, kennis en expertise met de politiediensten op luchthavens in de LAC-regio wordt er effectiever samengewerkt en worden de barrières verhoogd voor grensoverschrijdende ondermijnende drugscriminaliteit. Het project is in de zomer van 2023 van start gegaan op de luchthaven van Sao Paulo. De KMar zet in op uitbreiding van het netwerk met de luchthaven op Curaçao en vervolgens andere luchthavens in de LAC-regio en op het Afrikaans continent, wegens de steeds belangrijkere rol van dit continent als transit-hub.

Trainingen document- en identiteitsfraude

Identiteits- en documentfraude is een grote zorg binnen het domein van rechtshandhaving, mede door de verwevenheid van nationale en internationale criminaliteit. Om die reden wordt sinds het begin van 2024 geïnvesteerd in het Expertise Centrum Identiteitsfraude en Documenten (ECID), specifiek voor zogeheten documenttrainingen aan het Korps Militaire Politie (KMP) in Suriname. Het KMP is in Suriname ook verantwoordelijk voor grensbewaking, onder andere op de luchthavens. De documenttrainingen bereiden de deelnemers voor op het zelf kunnen verzorgen van de basistraining aan (nieuwe) medewerkers binnen de eigen organisatie.

De genoemde documenttrainingen dragen bij aan het eerder herkennen en aanpakken van reisbewegingen met valse paspoorten in relatie tot internationale drugsmokkel en illegale migratie richting de VS en Europa.

Downstream disruption

Het verminderen van de drugshandel en -export vanuit Nederland (downstream disruption) vraagt om vroegtijdige verstoring van de productie, handel en doorvoer van drugs. Daarom wordt geïnvesteerd in toezicht en handhaving, en wordt, zowel nationaal als internationaal, ingezet op effectieve interventies en barrièrevorming.

Hit and Run Postteam

De Douane, de politie en het OM werken sinds april 2024 samen in een nieuw team: het Hit and Run Postteam (HARP). Deze samenwerking richt zich op het opsporen en vervolgen van daders die drugs via post – in enveloppen en pakketten – naar het buitenland proberen te verzenden. Door het versterken van de gezamenlijke informatiepositie kunnen deze criminele verzendingen beter worden opgespoord. Door de samenwerking ontstaat bovendien meer zicht op de aard en omvang van het fenomeen. Het HARP zal jaarlijks ongeveer 20-25 strafzaken afhandelen waarbij per zaak meerdere verzenders vervolgd kunnen worden.

Praktijkverhaal

‘Ik verwacht dat het HARP onze resultaten een boost gaat geven’

Kim Kuipers, Douane en lid van het HARP: “Vorig jaar zagen we dat drugspost, omdat wij zo goed ons werk deden, steeds vaker ook vanuit buurlanden van Nederland werd verstuurd. Dan verplaats je dus vooral het probleem. HARP grijpt echt in. De samenwerking met politie en OM is ook diepgaander dan voorheen: met gedeelde bevoegdheden, vanuit een gezamenlijk team informatie delen en van elkaar leren. Ik verwacht dat het HARP onze resultaten een boost gaat geven. En internationaal zullen ze blij zijn dat wij hiermee ook onze rol aan de grens pakken.”

[Lees hier het verhaal](#)

Criminele geldstromen verstoren

Criminele activiteiten zijn bedoeld om snel veel geld te verdienen en vermogen op te bouwen en hiermee te investeren. Het doorbreken van dit patroon vraagt om een sterke internationale samenwerking.

Daarbij gaat het om het opsporen van crimineel betalingsverkeer, het verstoren van internationale criminele transacties, het voorkomen van witwassen en waar mogelijk het afpakken van crimineel vermogen. De internationale aanpak van criminele geldstromen maakt (eveneens) onderdeel uit van de brede aanpak criminele geldstromen en verdienmodellen, waar verderop in deze rapportage op wordt ingegaan.

Beter zicht op internationale geldstromen

Een grote uitdaging bij het verstoren van criminele geldstromen, is het grensoverschrijdende karakter ervan. Via het internationale betalingsverkeer en via crimineel ondergronds bankieren wordt geld naar het buitenland verplaatst, daar uitgegeven, geïnvesteerd in vastgoed of op andere manier witgewassen. Om deze reden financiert JenV structureel verschillende projecten die bijdragen aan een beter zicht op internationale criminele geldstromen en aan betere samenwerking met de landen waar het geld wordt geïnvesteerd. Dat heeft de volgende resultaten opgeleverd.

- In Caribisch Nederland is de capaciteit voor de aanpak van witwassen en het verstoren van criminele geldstromen versterkt met extra FIOD-rechercheurs en door de uitbreiding van capaciteit bij het OM BES (onderdeel van OM Curaçao, Sint Maarten en de BES-eilanden).
- Door aanvullende financiering van het combiteam van de FIOD en de politie wordt het zicht versterkt op Trade Based Money Laundering: het gebruiken dan wel opzetten van complexe handelsstructuren om crimineel geld wit te wassen.

Samenwerking met Marokko en VAE

In december 2023 hebben Nederland en Marokko een bilateraal uitleveringsverdrag ondertekend. Met dit verdrag wordt onder andere het soort delicten waarvoor kan worden uitgeleverd verruimd. Verder is afgesproken om gezamenlijk te verkennen hoe de aanpak van crimineel vermogen, ondergronds bankieren en witwassen kan worden versterkt. Het OM treft momenteel voorbereidingen om in de tweede helft van 2024 een liaison magistraat te plaatsen in Marokko.

Met de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) zijn in oktober 2023 afspraken gemaakt in een Memorandum of Understanding (MoU). Daar wordt opvolging aan gegeven. Er wordt onder meer uitgewerkt hoe de politiediensten van beide landen meer gebruik kunnen maken van elkaars expertise, bijvoorbeeld bij het tegengaan van witwaspraktijken, ondergronds bankieren en cryptocrime. Door intensiever samen op te trekken en kennis te delen kunnen de politiediensten van beide landen illegale patronen sneller herkennen en aanpakken.

Een verkenner namens het OM onderzoekt momenteel ook de meerwaarde van meerjarige plaatsing van een liaison-magistraat in de VAE, ter versterking van de strafrechtelijke samenwerking. Doel hiervan is dat criminelen die zich schuilhouden in de VAE of hun vermogen daar verbergen effectiever kunnen worden aangepakt.

Versterking rechtshulpketen

De toename van internationale criminaliteit vraagt ook om een significante versterking van de internationale rechtshulpketen. Daarbij gaat het om zowel justitiële als politieke rechtshulp.

Wat betreft justitiële rechtshulp zijn met behulp van de ondermijningsmiddelen vijf Internationale Rechtshulp Centra (IRC's) uitgebreid met parketsecretarissen. Met diezelfde gelden is de centrale autoriteit voor rechtshulp met landen buiten de EU, de Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken (AIRS), versterkt. Extra capaciteit bij de IRC's en de AIRS draagt bij aan het sneller uitvoeren en opvangen van meer

en steeds complexere rechtshulpverzoeken, zowel van Nederland aan het buitenland als vice versa.

Politiële rechtshulp wordt versterkt door onder meer de plaatsing van extra liaison officers vanuit de politie. Het versterken van de rechtshulpketen zorgt voor meer snelheid in de samenwerking tussen landen bij strafrechtelijke opsporing en vervolging van misdrijven.

Verbeteren internationale kennisdeling via EURIEC

Sinds 2019 adviseert het Euregionaal Informatie en Expertise-centrum (EURIEC) gemeenten en andere partners in België, Nederland en Duitsland bij concrete casuïstiek en problematiek met grensoverstijgende elementen. Door onder meer handleidingen en best practices te delen via de website van het EURIEC, kunnen verschillende partijen profiteren van elkaars kennis en ervaring. Deze aanpak resulteerde tot nu toe in 270 casussen en meer dan 40 handleidingen. De internationale informatie-uitwisseling kent ook uitdagingen. Zo ontbreekt er een internationale component in de Bibob-wetgeving. Het EURIEC en het LIEC informeren de wetgever over dit soort knelpunten op het vlak van wetgeving en denken mee over mogelijke oplossingen. De Bibob-wetgeving is ook onderwerp van gesprek geweest tijdens de laatste ministeriële bijeenkomst van de coalitie van Europese landen. Onder andere Duitsland en Zweden hebben interesse getoond in deze mogelijke oplossing.

Internationaal samenwerken in oostelijk grensgebied

Het omvangrijke grensgebied Nederland/Duitsland maakt internationale samenwerking ook van belang voor het RIEC Oost-Nederland. Lokale RIEC-partners aan beide kanten van de grens kunnen samen meer inzicht krijgen in de kwetsbaarheden van het grensgebied en het verschil in regelgeving en bevoegdheden. Ook kan samenwerking de bewustwording over ondermijning helpen vergroten, met name aan de Duitse zijde. In 2023 is een proef gestart om, binnen de wettelijke mogelijkheden, een internationaal ondermijningsbeeld op te stellen rond twee Nederlandse grensgemeenten.

Aanpak georganiseerde criminaliteit tegen en via bedrijven

Wanneer criminelen doordringen tot het bedrijfsleven, levert dat schade en gevaarlijke situaties op voor zowel de ondernemer als voor zijn of haar werknemers. Overheid en bedrijfsleven zijn gezamenlijk aan zet om onze samenleving hiertegen te beschermen. Naast alle concrete maatregelen die worden genomen, wordt gewerkt aan een strategische positie op het thema Economie en Veiligheid. Doel daarvan is te komen tot een aanpak waarbij de georganiseerde criminaliteit verder kan worden bestreden en tegelijkertijd onze open Nederlandse economie in stand wordt gehouden en beschermd. Begrip van bedrijfsprocessen is noodzakelijk om criminaliteit te kunnen voorkomen met maatregelen die de bonafide bedrijfsprocessen niet in de weg zitten. Vanuit JenV wordt daarbij samengewerkt met het ministerie van EZK.

Actieprogramma Veilig Ondernemen

In het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing (NPC), een samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven, ligt de focus op het veilig kunnen ondernemen. Met het Actieprogramma Veilig Ondernemen 2023-2026 worden bedrijven en branches die kwetsbaar zijn voor georganiseerde, ondermijnende criminaliteit weerbaarder gemaakt. Dat heeft verschillende resultaten opgeleverd.

- Vanuit de overheid werken JenV en het ministerie van EZK samen met de politie, het OM en gemeenten. Het bedrijfsleven is vertegenwoordigd via brancheorganisaties, waaronder MKB-Nederland en VNO-NCW. Afgelopen tijd is de samenwerking tussen brancheorganisaties en de Platforms Veilig Ondernemen (PVO's) verder versterkt en worden onderzoeken opgestart naar branches die kwetsbaar zijn voor ondermijnende criminaliteit.
- Om misbruik van onder andere de vastgoedbranche, autoverhuurbranche, transportbranche, recreatiesector en agrarische sector tegen te gaan, zijn sectorgerichte aanpakken in uitvoering. Concrete acties zijn gericht op bewustwording, barrièrevorming en bescherming. Voorbeelden uit het afgelopen jaar zijn de intensivering van acties van team Transport Facilitated Organised Crime, de realisatie van barrièremodellen voor de transport- en recreatiebranche en de uitvoering van een grote bewustwordingscampagne in de vastgoedbranche.
- Naast de samenwerking in het NPC, draaien ook de regionale PVO's volop, met structurele financiering vanuit JenV. Zo zijn voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit op bedrijventerreinen de

PVO's op verzoek van gemeenten PPS-trajecten gestart, om ondernemers weerbaar te maken tegen ondermijning. Specifiek in de binnensteden wordt door gemeenten en partners samengewerkt in de City Deal Dynamische Binnensteden. De PVO-structuur is daarbij verder geprofessionaliseerd en doorontwikkeld, met een grote diversiteit aan concrete activiteiten die de weerbaarheid van ondernemers versterken.

- Maatregelen die goed werken worden breder ingezet. Zo leiden de positieve ervaringen met vertrouwenspersonen voor de agrarische sector tot uitbreiding naar andere sectoren. Ook worden er extra barrièremodellen ontwikkeld in de transportbranche en wordt er ingezet op meer bewustwording in risicobranches via beroepsopleidingen, bijvoorbeeld voor makelaars. Verder is het Gelderse project Ariadne landelijk opgeschaald, een samenwerking tussen OM, politie en provincie gericht op de revitalisering van vakantieparken.
- Knelpunten in de aanpak worden doorlopend gesignaleerd en opgepakt – onder meer vanuit tijdelijke werkgroepen in het NPC, zowel in de regio's als binnen het NPC. De aanpak is adaptief: er wordt ingespeeld op veranderende werkwijzen in het criminele circuit.

Handreiking kwetsbare branches

De ministeries van JenV en EZK ontwikkelden de Handreiking kwetsbare branches in de strijd tegen georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. Deze handreiking richt zich op het treffen van passende maatregelen om crimineel gebruik van bedrijven tegen te gaan.

[Bekijk hier de handreiking](#)

'Agrarisch ondernemers hebben behoefte aan echt contact'

Femke van de Plas, Vertrouwenspersoon Veilig Buitengebied:

“De aanpak van ondermijning bestaat ook uit bouwen aan vertrouwen in de overheid; door in te zetten op nabijheid en zichtbaarheid van bijvoorbeeld wijkagenten, boa's en burgemeesters bij agrarisch ondernemers in het buitengebied. Zij hebben behoefte aan 'gezichten' en het echte contact. Dit doen we onder meer door boerenlunches op het boerenerf met wijkagenten te organiseren of een pop up-politiespreekuur in een schuur, kas of stal.”

Samen sterk voor een veilig buitengebied

De drie noordelijke provincies hebben steeds vaker te maken met overlast van de Nederlandse drugsindustrie in het buitengebied. Het gaat dan om drugsproductie, drugsopslag en hennepplantages gevestigd in onder andere leegstaande agrarische bebouwing. Het RIEC Noord-Nederland heeft daarom het programma Samen sterk voor een veilig buitengebied uitgerold. ‘Samen’ betekent daarbij zowel samenwerking tussen publieke partijen als verbinding tussen publieke en private partijen en inwoners. Het programma bestaat uit drie onderdelen:

- een bijeenkomst voor agrariërs
- de bewustwordingscampagne ‘Niet onder mijn neus’ voor bewoners
- preventieve ronden langs de erven: ‘De boer op’.

In de vorm van een pilot krijgen agrariërs waarschuwingsborden aangeboden voor op hun erf, waarmee zij aangeven dat ze weerbaar zijn tegen ondermijning en dat criminelen er niet welkom zijn.

Aanpak criminele geldstromen en verdienmodellen

Financieel gewin is het centrale motief van georganiseerde criminaliteit. Dat maakt het crimineel verdienmodel een essentieel aanknopingspunt voor de aanpak. Geld is ook een machtsmiddel voor drugscriminelen. Er worden nieuwe drugs en wapens mee gekocht en handlangers en financiële facilitators mee betaald. Dit is bedreigend voor de integriteit van ons financiële stelsel, de democratische rechtsorde en de openbare ruimte.

Door het criminele verdienmodel te doorbreken en criminele geldstromen effectief te verstoren en terug te dringen, nemen de ondermijnende effecten van dat geld af, want het verkleint de macht en de (gewelddadige) invloed van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit op de samenleving. De aanpak van criminele geldstromen draagt zo bij aan de bestrijding van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit en aan de bescherming van de integriteit van ons financiële stelsel, de democratische rechtsorde en de openbare ruimte.

Met de aanpak van criminele geldstromen wordt ingezet op vijf deelopgaven:

1. Voorkomen dat illegaal verdiend geld wordt witgewassen via het legale financiële stelsel
2. Verstoren van het crimineel ondergronds bankieren
3. Opsporen van criminelen en hun vermogen en dit hen afhandig maken (afpakken)
4. Afgepakt vermogen maatschappelijk herbestemmen (MaHer)
5. Internationale samenwerking⁴

⁴ Zie hiervoor het onderdeel ‘Internationaal Offensief’

De aanpak vergt een langdurige inzet van publieke en private partijen, met een combinatie van repressieve en preventieve maatregelen op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau. Informatiedeling is hierbij essentieel.

Strategisch Programma Criminele Geldstromen

In het eerste kwartaal van 2024 stelde het OM met alle opsporingsdiensten een Strategisch Programma Criminele Geldstromen (SPCG) vast voor de opsporing en vervolging voor 2024-2028. Het SPCG dient als kader voor de eigen afzonderlijke werkprogramma's van alle OM-onderdelen en landelijke en regionale opsporingsdiensten. Ook de FIU-Nederland is betrokken. Het SPCG omvat zeven randvoorwaarden, zoals het verkrijgen van meer gezamenlijke *intelligence* over criminele geldstromen voor de rechtshandhaving, de samenwerking met zowel private partijen als internationale partners, en focus op effectieve afdoeningen en barrière-modellen. In 2024 concretiseert het OM deze zeven randvoorwaarden in actielijnen, samen met de ketenpartners.

Bron: OM Jaarbericht 2023

Voorkomen dat illegaal verdiend geld wordt witgewassen via het legale financiële stelsel

De aanpak van witwassen is van essentieel belang bij het voorkomen en bestrijden van (ondermijnende) criminaliteit. Het verhullen en aanwenden van crimineel vermogen stelt criminelen in staat om drugs en wapens te kopen, dienaars van onze rechtsstaat te bedreigen en kwetsbare jongeren de georganiseerde misdaad in te trekken. Een gezamenlijke en effectieve aanpak van witwassen beperkt de macht en invloed van criminelen op onze samenleving en rechtsstaat. Een cruciaal onderdeel van de aanpak is het zorgen voor een schoon financieel stelsel (zonder crimineel geld). De inzet hierop is uiteengezet in de beleidsagenda aanpak witwassen van 25 september 2022 door de ministers van Financiën en JenV. Een voortgangsbrief over deze beleidsagenda is aan het parlement gestuurd op 17 mei 2023. Op 23 april 2024 is er per brief aan het parlement ingegaan op de stand van zaken van een aantal toezeggingen.

Europese anti-witwaspakket

Een belangrijke recente ontwikkeling op het gebied van bestrijding van witwassen is de afronding van de onderhandelingen over het nieuwe Europese anti-witwaspakket (het zogenaamde Anti-Money Laundering package ofwel AML-package). Dit pakket levert een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van het anti-witwasraamwerk van de EU, onder meer door de geldende regelgeving meer te harmoniseren. Ook komt er een nieuwe Europese anti-witwasautoriteit, met bevoegdheden tot direct en indirect toezicht. Dit verkleint de kans op verschillen in de

uitvoering van de verplichtingen voor poortwachters binnen de EU, zorgt voor meer consistentie in de interpretatie en toepassing van de regelgeving door toezichthouders en creëert – waar nodig – de mogelijkheid van grensoverschrijdend toezicht. Ook zal de antiwitwas- autoriteit samenwerking tussen de Europese Financial Intelligence Units (FIU's) stimuleren. Het pakket zal in 2027 van toepassing worden. De implementatieperiode wordt benut om de Nederlandse wet- en regelgeving aan te passen.

Wetsvoorstel plan van aanpak witwassen

De Tweede Kamer heeft op 16 mei 2024 besloten de controversiële status van de voortgangsbrief over de beleidsagenda aanpak witwassen uit voorjaar 2023 en van het wetsvoorstel plan van aanpak witwassen op te heffen. Er is daarna een nota van wijziging aan de Tweede Kamer gestuurd, waarmee het verbod op contante betalingen boven de 3.000 euro van goederen uit het wetsvoorstel niet verder wordt uitgesteld. Het wetsvoorstel krijgt nu een vervolg.

National Risk Assessments Witwassen en Terrorismedinanciering 2023

Op 3 april 2024 zijn de door het WODC opgestelde National Risk Assessments (NRA's) Witwassen 2023 en Terrorismedinanciering 2023 gepubliceerd, en door de minister van JenV, mede namens de minister van Financiën, aan het parlement aangeboden. Deze rapporten geven een overzicht van Nederlandse kwetsbaarheden, de potentiële impact van de grootste dreigingen op het gebied van witwassen en terrorismedinanciering en de weerbaarheid van het beleidsinstrumentarium ter

preventie en/of repressie van witwassen en terrorismedinanciering. Een beleidsreactie op deze rapporten is aan het nieuwe kabinet.

In aanloop naar de publicatie van de beleidsreacties zullen de ministeries van Financiën en JenV de NRA's actief onder de aandacht brengen van de toezichthouders op de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, betrokken departementen, opsporingsdiensten en uiteraard de poortwachters zelf.

Witwascijfers

In 2023 waren er 3.905 witwaszaken. Dat zijn verdachten van witwassen die bij het OM werden aangebracht, de zogenaamde instroom. Dat aantal is gelijk aan het niveau van vóór corona. Vanaf 2016 tot 2019 zijn het aantal witwaszaken van 2.101 met bijna 69% toegenomen naar 3.554 zaken. Tijdens de Covid-19 pandemie in 2020 tot 2022 is het aantal instroom van verdachten nog eens met 26% toegenomen. De oorzaak van de stijging in de Covid-19 periode is niet goed te duiden. Er is momenteel een daling van het aantal witwaszaken ten opzichte van de periode van de pandemie, maar er is een lichte toename van het aantal witwaszaken in vergelijking van vóór de pandemie. Dit is mede te danken aan de kennisontwikkeling en -deling.

Bron: OM Jaarbericht 2023 Criminele geldstromen

Versterken van de samenwerking tussen opsporing en vervolging

Er wordt structureel geïnvesteerd in het versterken van de samenwerking bij opsporing en vervolging, met een focus op het verstoren van criminele geldstromen.

- In mei 2024 is het Integraal Financieel Team (IFi-team) Amsterdam-Amstelland gestart. Het IFi-team is een gezamenlijk opsporingsteam van FIOD en politie dat onder gezag van het OM opereert. Het team voert kortlopende strafrechtelijke financiële onderzoeken en interventies uit gericht op onder andere financiële facilitators en het doorsnijden van criminele geldstromen in RIEC-casussen. Het kan bijvoorbeeld gaan om professionele dienstverleners die bewust of onbewust geld witwassen of tussenpersonen zijn die anderen helpen hun opbrengsten wit te wassen. Met de oprichting van het IFi-team wordt de operationele slagkracht van de RIEC-samenwerking in de regio Amsterdam-Amstelland versterkt. In lijn met de gefaseerde opbouw van de middelen wordt het IFi-team in 2024 en 2025 verder opgebouwd met extra medewerkers. Tevens wordt gewerkt aan de oprichting van een combiteam Midden-Nederland met FIOD en politie, onder gezag van het OM en in nauwe samenwerking met het RIEC Midden-Nederland. In het team zal worden ingezet op het doorsnijden van criminele geldstromen, waarbij de aanpak zich tevens richt op financiële facilitators. De verwachting is dat het combiteam Midden-Nederland eind 2024 formeel van start zal gaan.
- Er zijn extra middelen toegekend aan het Financial Advanced Cyber Team (FACT) van de FIOD. Het FACT is een onderdeel van de FIOD dat innovatief en internationaal samenwerkt om te zorgen voor effect en

impact op digitale criminele geldstromen. Het gebruik van digitale criminele geldstromen groeit en maakt een wezenlijk onderdeel uit van de (mondiaal) georganiseerde criminaliteit. Met het werk van het FACT als kenniscentrum en opsporingsteam versterkt de FIOD de aanpak hiervan.

Cryptovaluta en mixingdiensten

Het FACT heeft de afgelopen jaren verschillende successen geboekt in het bestrijden van de (mondiale) georganiseerde criminaliteit. Zo heeft het FACT meerdere mixingdiensten uit de lucht gehaald. Een mixingdienst vermengt verschillende cryptovaluta waardoor de criminele herkomst moeilijk te traceren is. Hierdoor is het makkelijker voor criminelen om drugstransporten te betalen of crimineel vermogen veilig te stellen. Ook heeft het FACT één van de ontwikkelaars van Tornado Cash, een grote mixingdienst, aangehouden.

- JenV heeft middelen verstrekt ten behoeve van de oprichting van een specialistisch team bestaande uit FIOD en politie dat zich zal richten op het verstoren en afpakken van digitale criminele geldstromen. Met de voorgestelde pilot willen FIOD en politie twee expertises samenbrengen om nieuwe strategieën en interventie-mogelijkheden te ontwikkelen. Er worden hiervoor leden uit specialistische teams uit beide organisaties ingezet. Door de krachten te bundelen in het team

verwachten FIOD en politie georganiseerde criminelen die van digitale criminele geldstromen gebruik maken een flinke slag toe te brengen. De nadruk zal onder andere liggen op het ontwikkelen van technieken en methoden om de mogelijkheden tot confiscatie van vermogen te vergroten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om vermogen in de vorm van cryptovaluta. Dit sluit aan bij de versterking van de bredere anti-witwasaanpak van de overheid.

Verstoren van het crimineel ondergronds bankieren

Eén van de manieren waarop crimineel vermogen zijn weg over de wereld vindt, is crimineel ondergronds bankieren. Binnen een netwerk van criminele bankiers, brokers en geldkoeriers, worden grote hoeveelheden contant geld verplaatst of omgezet in cryptovaluta.

- De politie en het Landelijk Parket van het OM hebben in de Taskforce Underground Banking een systeemaanpak ontwikkeld voor het bestrijden van de meest ondermijnende ondergrondse bankiersnetwerken. Hierbij wordt samengewerkt met verschillende eenheden van de politie en verschillende ketenpartners, waaronder de FIOD, Serious Crime Taskforce, het Financieel Expertise Centrum en de RIEC's. De systeemaanpak kent een Nederlands en een internationaal perspectief. Voor Nederland is een belangrijke doelstelling het aanpakken van bankiersnetwerken die actief zijn in Nederland. Inmiddels zijn meerdere zaken tegen bankiers onder de rechter en is een aantal zaken reeds onherroepelijk. De Taskforce Underground Banking brengt deze systeemaanpak ook in bij meerdere *operational taskforces* van Europol.

- In het kader van de Kennisagenda Ondermijning verricht het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) onderzoek naar (crimineel) ondergronds bankieren. De inzichten uit dit onderzoek kunnen een relevante bijdrage leveren aan de aanpak van ondergronds bankieren.

Verdachte opgepakt voor ondergronds bankieren

In augustus 2023 werd in Athene een 52-jarige persoon op verzoek van Nederland opgepakt als verdachte van grootschalig crimineel ondergronds bankieren. De verdachte stuurde volgens het OM een koeriersnetwerk aan dat voor bijna 500 miljoen euro aan contant geld voor criminelen verplaatste. De man kwam in 2022 in beeld bij de Taskforce Underground Banking nadat onderzoek aantoonde dat zijn criminele organisatie zo'n 500.000.000 euro aan zogeheten 'picks' en 'kicks' had verplaatst. Het zou gaan om geldkoeriers die grote sommen contant geld ophaalden ('picks'), het geld telden en het elders weer afgaven ('kicks'). Dit gebeurde op openbare plaatsen in Nederland. Bij de geldoverdrachten werd gebruik gemaakt van voor ondergronds bankieren kenmerkende 'tokens' als betalingsbewijs.

Praktijkverhaal

‘Samenwerking in taskforce zorgt voor focus in de aanpak’

Janneke de Smet, Plaatsvervangend Hoofdofficier van Justitie:

“We investeren al veel langer in de aanpak van ondergronds bankieren, maar dat gebeurde vooral ad hoc: we pakten aan wat op dat moment ‘oppopte’. Samenwerking in de taskforce helpt ons focus aan te brengen in de aanpak. Met elkaar kunnen we van begin tot eind het proces in beeld brengen: hoe ondergronds bankieren in de praktijk precies werkt, maar ook wie de belangrijke spelers zijn. Het informatiebeeld dat daarmee ontstaat helpt ons bepalen wat de meest effectieve interventies zijn.”

[Lees hier het verhaal en bekijk een video](#)

Afpakken van crimineel vermogen

De aanpak van criminele geldstromen heeft de afgelopen jaren een ontwikkeling doorgemaakt. Op basis van ontsleutelde crypto-communicatie-data zijn inzichten verkregen over de werkwijze van criminelen en de manier waarop zij hun criminele geld verhullen en wegsluizen. Deze inzichten onderschrijven het belang van het tijdig in beeld brengen van en beslag leggen op crimineel vermogen. Want als geld eenmaal ondergronds is gegaan of naar het buitenland is gesluisd, is het veel moeilijker om het terug te halen. Daarom wordt enerzijds geïnvesteerd in beheersmatige maatregelen, zodat informatie over de

vermogenspositie van verdachten efficiënt kan worden uitgewisseld, en anderzijds in beleidsmatige maatregelen, gericht op verbetering van de beslag- en afpakresultaten.

Beheersmatige maatregelen en resultaten

Laagdrempelige informatie-uitwisseling tussen ketenpartners en goed functionerende processen en systemen in de afpakketen zijn randvoorwaardelijk voor het succesvol in beeld brengen en ontnemen van crimineel vermogen. Beter zicht op het vermogen van een verdachte verhoogt de kans op succesvol ontnemen. Daarom worden de volgende maatregelen genomen.

- Het nieuwe systeem Beslag Informatiesysteem (BIS) gaat ervoor zorgen dat betrokken ketenpartners te allen tijde voorzien zijn van juiste en volledige informatie over beslag en dat deze informatie eenvoudig kan worden uitgewisseld binnen de keten en met de rechthebbende/beslagene. Het projectplan van het BIS wordt herzien naar aanleiding van het advies van het Adviescollege ICT-Toetsing. De realisatie van het BIS is in voorbereiding en een start is voorzien medio 2024.
- Het Vermogensdossier gaat inzicht bieden in de actuele vermogenspositie van verdachten, van het begin van een strafrechtelijk onderzoek tot de uiteindelijke executie. Daarnaast wordt in het vermogensdossier vastgelegd welke onderzoekshandelingen hebben plaatsgevonden en wat deze hebben opgeleverd. Het vermogensdossier wordt in 2024 gefaseerd geïmplementeerd bij het OM, de politie en KMar en andere opsporingsdiensten.

- Het OM en het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) hebben eind 2023 de verbeterplannen afgerond voor het oplossen van de door de Algemene Rekenkamer (AR) geconstateerde onvolkomenheid in het beheer van de afpakketen. In het Verantwoordingsonderzoek 2023 constateert de AR dat de minister van JenV de regie op de afpakketen heeft gepakt en dat er verbetermaatregelen zijn genomen om de onvolkomenheid grotendeels op te lossen. Om de onvolkomenheid op te lossen moeten de maatregelen nog duurzaam worden geborgd.

Beslaglegging crimineel vermogen

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Gerealiseerde waarde (in miljoen euro's)	592,1	511,7	449,1	321,2	371,8

Inclusief (een deel van) het zogenaamde na-ijleffect is in 2023 371,8 miljoen euro aan beslag gelegd. De beslagcijfers vormen een momentopname. In de loop van de tijd zal het beslagcijfer naar verwachting met zo'n 30% aangroeien, het zogeheten na-ijleffect. Dat komt deels omdat het OM beslag pas telt als het volgens alle regels is vastgelegd in de OM-systemen. In de praktijk betekent dit dat beslag gelegd in november en december niet direct doorwerkt in de OM-beslagcijfers van dat jaar. Het na-ijleffect wordt ook veroorzaakt door beslag dat is

gelegd in het buitenland, waarvan pas later duidelijk wordt hoeveel de precieze waarde was. Pas als de waarde duidelijk is, wordt deze geregistreerd. Daarnaast groeit de waarde van het beslag op huurpenningen, aandelen en banktegoeden door bijvoorbeeld rendement dat er tussentijds wordt gemaakt.

Daarnaast zijn de beslagresultaten ook in 2023 (net als in 2022) door het OM noodgedwongen gerapporteerd op een smallere basis, vanwege de uitfasering van registratiesysteem Compas. Om dubbeltellingen te voorkomen heeft het OM de beslagen die zijn gelegd in zaken die in het tijdelijk register staan niet meegenomen. Vanaf 2024 worden alle beslagcijfers in GPS geregistreerd en worden dubbeltellingen voorkomen. Dit betekent dat in 2024 op volledige basis over beslaglegging wordt gerapporteerd.

Beslaglegging digitaal crimineel vermogen

In 2023 is iets meer dan 10,5 miljoen euro beslag gelegd op digitaal crimineel vermogen. De cijfers zijn deels afhankelijk van de dagkoers, omdat in beslag genomen cryptovaluta relatief snel worden omgezet in euro's. Dit gebeurt tegen de op dat moment geldende marktprijs.

Bron: OM Jaarbericht 2023 Criminele geldstromen

Beleidsmatige maatregelen en resultaten

Integrale samenwerking tussen opsporingspartners maakt het mogelijk om per casus de meest optimale route voor het ontnemen van crimineel vermogen te volgen. Twee elementen die bijdragen aan het vergroten van de afpakkansen zijn (1) het doen van vroegtijdig financieel onderzoek en (2) het vroegtijdig leggen van (conservatoir) beslag. Daarom zijn hier prestatiedoelen aan verbonden in de Veiligheidsagenda. Ook wordt het wettelijk instrumentarium voor het afpakken van crimineel vermogen uitgebreid, zoals de FIU-spoedbevrozing en de EU-confiscatierichtlijn.

- Op 14 november 2023 is het wetsvoorstel versterking aanpak ondermijnende criminaliteit II naar de Tweede Kamer gestuurd voor de parlementaire behandeling. Onderdeel van dit nieuwe wetsvoorstel is de nieuwe bevoegdheid voor de FIU-Nederland om banken te verzoeken tot het tijdelijk laten aanhouden van de uitvoering van een financiële transactie ('spoedbevrozing') om die transactie te kunnen analyseren en, indien verdacht verklaard, ter beschikking te kunnen stellen aan de (bijzondere) opsporingsdiensten. Nu is dat nog niet mogelijk, waardoor mogelijk crimineel geld vaak al is weggesluisd voordat de FIU-Nederland onderzoek heeft kunnen doen. Deze nieuwe bevoegdheid voor de FIU-Nederland zal de samenwerking met andere Europese FIU's ten goede komen, omdat zij veelal al een soortgelijke bevoegdheid kennen.
- Op 2 mei jl. is een nieuwe Europese richtlijn voor ontneming en confiscatie van vermogen gepubliceerd. Deze richtlijn zorgt ervoor dat binnen de EU de mogelijkheden om geld nationaal en grens-

overschrijdend op te sporen en af te pakken worden versterkt. Zo moeten alle EU-lidstaten wetgeving ontwikkelen die het mogelijk maakt om crimineel vermogen zonder voorafgaande veroordeling te confisqueren. Een Nederlands wetsvoorstel dat dit mogelijk maakt, zal zo snel mogelijk in procedure worden gebracht. Dit is een belangrijke stap in het verder verstoren van criminele geldstromen, omdat er met die nieuwe wet sneller kan worden doorgepakt. Er kan direct beslag worden gelegd op grote sommen contant geld, panden, luxe auto's en andere dure spullen waarvoor verdachten geen legale herkomst kunnen aangeven.

Actiedag Bestuurlijk afpakken in Limburg

Het RIEC Limburg is al jaren actief met bestuurlijk afpakken: het innen van openstaande vorderingen bij personen die misbruik maken van gemeentelijke gelden en/of onrechtmatig gebruik maken van gemeentelijke diensten. Het RIEC ziet dat gemeenten bij het bestuurlijk afpakken onnodig en veel geld laten liggen bij ondermijners. In Noord-Limburg heeft het RIEC daarom een gemeente ondersteund bij de organisatie van een actiedag, waar een aantal bestuurlijke invorderingsdossiers werden opgewerkt, samen goed voor meer dan 200.000 euro aan bestuurlijke vorderingen (fraude en dwangsommen). De actiedag leverde een aantal beslagleggingen op panden op en er zijn diverse betalingsregelingen getroffen.

Bijdrage Belastingdienst integrale casuïstiek

De Belastingdienst heeft in 2023 een bedrag van 8.042.000 euro betaalde aanslagen geïnd in RIEC-verband. Er is door de Belastingdienst voor een bedrag van 42.252.000 euro beslag gelegd ter zekerstelling op roerende of onroerende goederen voor aanslagen die zijn opgelegd na een fiscale interventie vanuit een integrale RIEC-casus.

Afgepakte goederen een positieve herbestemming geven

Crimineel vermogen afpakken en zichtbaar teruggeven aan de maatschappij. Daar draait het om bij maatschappelijk herbestemmen. Het laat zien dat misdaad niet loont, dat de crimineel wordt gepakt en dat de maatschappij uiteindelijk profiteert. JenV coördineert een verkenning naar de mogelijkheden van maatschappelijk herbestemmen, waarbij via verschillende pilots ervaring wordt opgedaan. De pilots maken zichtbaar waar beleid of wetgeving aangepast moet worden om maatschappelijk herbestemmen structureel vorm te geven. Omdat beleid en wet- en regelgeving op dit moment nog ontbreken, gaat het organiseren van de pilots niet zonder slag of stoot. Toch zijn er in de afgelopen periode een aantal concrete resultaten bereikt.

- Het OM is een pilot gestart om afgepakte goederen zoals speelgoed, gereedschap en verzorgingsproducten tot een waarde van honderd euro te herbestemmen. In Rotterdam zijn slaapzakken die zijn gebruikt door uithalers van drugs in de haven van Rotterdam herbestemd door deze te schenken aan de Rotterdamse Pauluskerk,

die hulp biedt aan onder meer dak- en thuislozen. Het streven is om een vervolg te geven aan deze vorm van herbestemming, mogelijk ook voor andere goederen die worden aangetroffen in deze ‘hotelcontainers’.

- In juni 2023 opende de minister van JenV leerwerkplaats De Steigers in Schiedam, een resultaat van een pilot maatschappelijk herbestemmen. De uitrol van de activiteiten bij De Steigers heeft vertraging opgelopen, onder andere doordat het oprichten van een stichting en het verkrijgen van een bankrekening (veel) meer tijd in beslag nam dan verwacht. Inmiddels is De Steigers operationeel en wordt een wekelijks activiteitenprogramma voor buurtjongeren vormgegeven. De Steigers heeft als doel om kwetsbare jongeren een zinvolle dagbesteding te geven en hen naar werk of opleiding te begeleiden. Dat gebeurt met een netwerk van jeugdwerkers, scholen en potentiële werkgevers. Tegelijkertijd worden ook in andere gemeenten voorbereidingen getroffen voor pilots met afgepakt vastgoed.

Aanpak Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's)

Motorclubs waarvan de leden zich niet aan de wet gebonden voelen, worden ook wel Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's) genoemd. Vaak zijn dit broeinesten van (georganiseerde) criminaliteit. Vanaf 2016 zijn zeven OMG's civielrechtelijk verboden verklaard; deze verboden zijn inmiddels allemaal onherroepelijk. De zichtbaarheid van OMG's in het straatbeeld is hiermee verminderd. Maar dat wil niet zeggen dat deze en andere

OMG's zijn verdwenen uit ons land. De leden lijken actief te blijven in nieuwe en kleinere OMG's. Ook lijkt de deelname aan verschillende criminele processen door leden van de OMG's onverminderd door te gaan.

De integrale aanpak van OMG's blijft daarom onverkort noodzakelijk. Samen met JenV blijft het LIEC een rol spelen in de aanpak middels de landelijke fenomeentafel OMG en de verbinding tussen landelijk en regionaal niveau, evenals het positioneren van partners. De precieze effecten van de civiele verboden op OMG's worden momenteel door het WODC onderzocht. De resultaten van dit onderzoek worden in het voorjaar van 2025 verwacht.

Verruiming wettelijke mogelijkheid tot handhaving OMG's

Op 8 maart 2024 heeft de Rechtbank Noord-Holland de Hardliners Motorclub, die in detentie is opgericht, verboden verklaard en ontbonden. De Rechtbank heeft geoordeeld dat de activiteiten van Hardliners Motorclub leiden tot geweld en daarmee in strijd zijn met de openbare orde. Volgens de Rechtbank waren in deze motorclub afpersing, intimidatie van autoriteiten, vuurwapengeweld, brandstichting, bedreiging, mishandeling en aanslagen met explosieven aan de orde van de dag. In 2021 is het wetsartikel dat de civiele rechter de mogelijkheid geeft om een vereniging te verbieden verruimd. De Rechtbank heeft bij de verbodenverklaring gebruik gemaakt van de verruimde mogelijkheden in de wet tot het verbieden van rechtspersonen, namelijk (1) het bevel om activiteiten zoals het dragen van colors en het bijeenkomen van clubleden te staken totdat het verbod definitief is en (2) het opleggen van een bestuursverbod aan de bestuurders van de vereniging. Met deze verruimde wettelijke mogelijkheid tot het verbieden van rechtspersonen kan het verbod op OMG's en hun activiteiten effectiever en in een vroeger stadium worden gehandhaafd dan voorheen.

Bestraffen

Bestrafen

Criminelen maken bij de afweging of zij illegale activiteiten zullen ondernemen een inschatting van de pakkans en de straf die hen boven het hoofd hangt. Daarnaast geldt het spreekwoord: de gelegenheid maakt de dief. Voor een impactvolle aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit is het daarom van belang om de pakkans te vergroten, de gelegenheid te beperken én effectief te straffen. Dat vraagt om een samenhangende inzet van strafrechtelijke instrumenten door de justitiële partners en nauwe samenwerking tussen deze en andere overheidsdiensten.

Samenhang en samenwerking

De slagvaardigheid van de opsporing en de effectiviteit van de vervolging, berechting en tenuitvoerlegging moet te allen tijde hoog zijn. Dat vraagt om een sterke justitiële keten, waarin alle betrokken partners de beschikbare instrumenten, bevoegdheden en informatie volledig en in samenhang bezien en inzetten. Naast goede samenwerking vergt dat beleid en wetgeving die daaraan ondersteunend zijn, zowel op nationaal als Europees niveau. Daarbij kan worden geleerd van andere landen die effectief beleid en/of wetgeving hebben ontwikkeld, zoals de Italiaanse anti-maffia-aanpak.

Uit de Italiaanse anti-maffia-aanpak bleek onder meer dat coördinatie in de opsporing en vervolging van fundamenteel belang is bij het

ontmantelen van criminele machtsstructuren, dat confiscatie van criminele goederen essentieel is bij de aanpak en dat het strafrecht bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit zo effectief mogelijk moet worden ingezet. Bovendien kwam het belang van de aanpak in detentie duidelijk naar voren. De komende jaren wordt hierop doorgepakt. Ook wordt nog beter in kaart gebracht op welke manieren de samenhang van de strafrechtelijke aanpak verbeterd kan worden, met inachtneming van de uitdagingen die de strafrechtketen de komende jaren in de brede zin te wachten staan.

Knelpunten in het strafrecht wegnemen

Bij de strafrechtelijke aanpak van georganiseerde criminaliteit kunnen zich knelpunten voordoen die de effectiviteit van de aanpak en de slagvaardigheid van de justitiële partners in de weg zitten. Deze worden zoveel als mogelijk weggenomen.

- De Wet versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit I (Wet Ondermijning I), waarmee de uitvoering onder meer een nieuwe handhavingsmogelijkheid heeft gekregen (aanwezigheid op haventerreinen strafrechtelijk vervolgen) en waarmee de nieuwe maatregel kostenverhaal is geïntroduceerd, is inmiddels een aantal jaar in werking. De impact van deze en andere onderdelen van deze wet, zoals de uitbreiding van het strafrechtelijk executieonderzoek en de strafmaatverhoging van bedreiging, wordt momenteel gemonitord, ter voorbereiding op de evaluatie van de wet over twee jaar.

- Met het Wetsvoorstel Versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit II (Wetsvoorstel Ondermijning II) wordt voortgebouwd op de versterking van de strafrechtelijke aanpak, door onder andere verborgen ruimten in voertuigen strafbaar te stellen, de hoofdelijke oplegging van de ontnemingsmaatregel – waarmee vaker dan nu het geval is de ontnemingsmaatregel hoofdelijk aan de veroordeelde kan worden opgelegd – en de mogelijkheden tot ontzetting uit rechten uit te breiden, waardoor de rechter in meer gevallen een veroordeelde kan verbieden om voor een bepaalde periode een bepaald beroep uit te oefenen. Dit wetsvoorstel is nu in behandeling in de Kamer.

Kroongetuigenregeling

De inzet van traditionele en innovatieve opsporingsmethoden is niet altijd genoeg voor de succesvolle opsporing en vervolging van zware criminelen en personen binnen hun netwerk. De inzet van kroongetuigen kan als strafrechtelijk instrument dan van doorslaggevend belang zijn. Daarom worden er dit jaar belangrijke stappen gezet voor de verbreding van de kroongetuigenregeling. Daarnaast wordt het wettelijk kader voor getuigenbescherming verduidelijkt, om standaardisatie en transparantie te bevorderen.

Pakkans vergroten

Door het ontsleutelen van cryptocommunicatie hebben opsporingsdiensten toegang gekregen tot grote hoeveelheden communicatieberichten tussen criminelen. Dit is van onschatbare waarde, omdat het veel inzicht heeft gegeven in het criminele bedrijf en heeft bijgedragen aan het vervolgen van criminele kopstukken. Het verzamelen, analyseren en toepasbaar maken van deze data voor strafzaken is intensief en zeer specialistisch werk. Teams die dit mogelijk maken, zoals High-Tech-Crime, de Specialistische ondersteuningsteams en het Warehouse-team bij de politie, zijn het afgelopen jaar uitgebreid. De komende jaren zal de werkwijze bij het ontsleutelen van cryptocommunicatie worden voortgezet en worden de genoemde teams verder uitgebreid. Ook zal nader in kaart worden gebracht wat naast capaciteitsuitbreiding nodig is om de werkwijze structureel en toekomstgericht voort te zetten.

Aanpak Criminele Machtstructuren

De Dienst Landelijke Recherche (DLR), dat sinds 1 januari 2024 is opgegaan in de nieuwe Landelijke Eenheid Opsporing en Interventies is een innovatief onderdeel van de politie, die baanbrekend werk verricht bij het bestrijden van internationale georganiseerde criminaliteit, cybercrime, terrorisme en het ontwikkelen van data-gedreven opsporen. Het adaptieve vermogen en de samenwerkingsgerichtheid komen de opsporing ten goede. Dat blijkt niet alleen uit de succesvolle Aanpak van Criminele Machtstructuren (ACM), maar ook uit het ontsleutelen van cryptocommunicatie en de aanpak van ondergronds bankieren. De specialistische capaciteit die hiervoor nodig is, is het afgelopen jaar uitgebreid en zal geleidelijk de komende jaren verder worden verduurzaamd.

Specifiek worden criminele machtstructuren op de volgende wijze ontmanteld en onschadelijk gemaakt.

- Het aansturen en coördineren van geweldsgroepen wordt doorsneden, door bijvoorbeeld communicatie te onderscheppen en nieuwe aanwas te voorkomen.
- Mogelijkheden tot het inzetten van corrupte contacten worden tegengegaan.
- Toegang tot financiële middelen waarmee criminele machtstructuren hun bedrijfsvoering bekostigen wordt doorbroken.

- Mogelijkheden om crimineel geld te investeren worden doorsneden.
- Vergaard bewijs wordt uitgebreid en meer integraal geanalyseerd, ten behoeve van de opsporing en vervolging van criminele kopstukken.

Wegnemen gelegenheid

Criminelen maken gebruik van de mogelijkheden die onze open economie hen biedt. Door barrières op te werpen kan de gelegenheid worden beperkt. Maar criminele netwerken passen zich snel aan op nieuwe omstandigheden. Dat vraagt ook in de aanpak een flexibele houding, met telkens nieuwe manieren om netwerken tegen te houden, onder meer via het strafrecht.

- De strafbaarstelling van het wederrechtelijk verblijf op container-terminals (de Uithalerswet) heeft bijgedragen aan een beter beeld van de uithalersproblematiek en activiteiten van criminele netwerken in havens en in kwetsbare wijken.
- Een veel voorkomende gelegenheidsstructuur is het blijven aansturen van criminele netwerken vanuit de cel. Criminelen blijven manieren zoeken om in contact te blijven met hun netwerken om hun criminele verdienmodellen te blijven voortzetten. Op verschillende manieren wordt dat zo veel mogelijk tegengegaan. De Detention Intelligence Unit is daar een voorbeeld van. Dit samenwerkingsverband zal erop toezien dat de betrokken partners uit de strafrechterketen beter

informatie uitwisselen en hun bevoegdheden, zowel binnen als buiten de gevangenis, effectiever inzetten.

Uithalerswet

Het uithalen van drugs is één van de modus operandi die bestaat om drugsmokkel te faciliteren. Met de uithalerswet is sinds 2022 een handhavingsinstrument ontstaan om uithalers – personen die in de havens aanwezig zijn om criminele netwerken te faciliteren – te vervolgen. Voorheen kwamen zij weg met een boete. Cijfers laten zien dat de uithalerswet tot dusver een afschrikwekkend effect heeft gehad op recidiverende uithalers in Rotterdam. Tegelijkertijd bestaan er signalen dat steeds vaker jongere uithalers worden ingezet. Om dit tegen te gaan wordt in overleg met de betrokken overheidsorganisaties gekeken naar nieuwe interventies om deze ontwikkeling tegen te gaan. Deze strafbaarstelling draagt door strafrechtelijke onderzoeken van opsporingsdiensten bovendien bij aan een beter beeld van het fenomeen. Met dit verbeterde beeld kunnen niet alleen criminelen die jongeren ronselen om uit te halen beter worden opgespoord, maar kunnen ook maatregelen van preventieve aard – zoals de inzet van Preventie met Gezag in de wijken waar uithalers worden geronseld – en maatregelen van fysieke aard – zoals het opwerpen van barrières in de havens – in de toekomst effectiever worden vormgegeven en meer in samenhang worden ingezet.

Effectief straffen

Straffen is een belangrijk instrument voor de samenleving om grenzen te stellen en effectief te voorkomen dat mensen bepaalde schadelijke handelingen (blijven) plegen. Bij de meest ondermijnende vormen van georganiseerde criminaliteit moet de rechter toepasselijke straffen kunnen opleggen, die passen bij de ernstige gevolgen.

- Het afgelopen jaar is de strafmaat verhoogd voor deelname aan criminele organisaties die als oogmerk hebben het plegen van zeer ernstige misdrijven. Momenteel wordt gemonitord in hoeverre dit heeft geleid tot hogere straffen. Pas een aantal jaren na inwerking-treding zal het beoogde effect worden geëvalueerd, aangezien dan de eerste zaken onherroepelijk zullen worden.
- Met de wet versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit is het strafmaximum voor bedreiging verhoogd en is een strafverzwaringsgrond geïntroduceerd voor het bedreigen van bepaalde functionarissen die een belangrijke rol vervullen in de democratische rechtsstaat. Hiervoor geldt ook dat monitoring en evaluatie pas een aantal jaar na inwerkingtreding mogelijk is. Bij die evaluatie zullen de overige onderdelen van deze wet eveneens worden geëvalueerd.
- Dit jaar wordt het wetsvoorstel tot verhoging van de strafmaat van ernstige harddrugsdelicten aangeboden aan de Tweede Kamer. Rechters krijgen hiermee de mogelijkheid om voor grootschalig bezit, productie en handel van harddrugs hogere straffen op te leggen, waar zij nu soms nog aanlopen tegen de grenzen van de Opiumwet.

Ontwikkelingen opsporing en vervolging

De bestrijding van ondermijnende criminaliteit en actieve criminele samenwerkingsverbanden is voor het OM een belangrijke prioriteit.

Aantal aangepakte criminele samenwerkingsverbanden

In 2023 is het aantal onderzoeken naar criminele samenwerkingsverbanden (csv's) opnieuw toegenomen, met bijna 8 procent ten opzichte van 2022. In totaal zijn er 1.800 onderzoeken naar criminele samenwerkingsverbanden (CSV's) uitgevoerd. Hierdoor is de doelstelling voor 2023 ruimschoots gerealiseerd.

Aantal uitspraken rechter in ondermijningszaken

In 2023 sprak de rechter in 1.499 ondermijningszaken een vonnis uit, waarbij 1.273 verdachten schuldig werden bevonden en 191 verdachten werden vrijgesproken.

	2019	2020	2021	2022	2023
Schuldig	1.257	963	1.113	1.238	1.273
Vrijspraak	188	143	178	201	191
Overig	63	76	62	104	35
Totaal	1.508	1.182	1.353	1.543	1.499

Aantal veroordelingen tot een vrijheidsstraf in ondermijningszaken

Van de 1.273 strafzaken waarin de verdachte door de rechter in 2023 schuldig werd bevonden, legde de rechter in 1.129 gevallen, ofwel in 89 procent, een vrijheidsstraf op. In 196 zaken was dat in combinatie met een taakstraf. Verreweg de meeste verdachten, in totaal 616, werden veroordeeld tot een vrijheidsstraf voor de productie en handel in drugs. Circa 33 procent daarvan werd veroordeeld tot een vrijheidsstraf tot één jaar en eveneens zo'n 33 procent tot een vrijheidsstraf van 2 tot 5 jaar. In totaal werden 167 verdachten veroordeeld tot een gevangenisstraf van meer dan 5 jaar, waarvan 40 verdachten tot een straf van 10 tot 20 jaar en 5 verdachten tot een straf van 30 jaar. Eenmaal volgde een levenslange gevangenisstraf.

	2019	2020	2021	2022	2023
< 1 jaar	431	307	379	364	368
1-2 jaar	207	154	151	170	224
2-5 jaar	282	244	281	288	370
> 5 jaar	105	105	95	177	167
Totaal	1.025	810	906	999	1.129

Bron: OM Jaarbericht 2023

Beschermen

Beschermen

Onder meer politiemensen, officieren van justitie, burgemeesters en journalisten moeten veilig hun bijdrage aan de rechtsstaat kunnen leveren. Daarom wordt geïnvesteerd in weerbaarheid en waar nodig in bewaking en beveiliging.

Weerbaar bestuur

Het is van groot belang om organisaties die mogelijk kwetsbaar zijn voor de georganiseerde criminaliteit weerbaarder te maken.

Het Programma Weerbaar Bestuur maakt lokale bestuurders, volksvertegenwoordigers en hun organisatie weerbaarder, onder meer tegen ondermijnende criminele invloeden. Dit programma wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK, in samenwerking met onder meer JenV. Dit gebeurt bijvoorbeeld door de volgende initiatieven.

- Vanaf 1 januari 2024 is de nieuwe Regeling Beveiligingsmaatregelen Decentrale Bestuurders ingegaan. Daarin is geregeld dat alle decentrale bestuurders een persoonlijk beveiligingsadvies kunnen krijgen op basis van individuele veiligheidsrisico's, wat beveiligingsmaatregelen op maat mogelijk maakt.
- Gemeenten hebben behoefte aan specialistische juridische ondersteuning om ondermijning effectief aan te kunnen pakken. Vanuit het LIEC verkent een kwartiermaker momenteel de wijze waarop hier invulling aan gegeven kan worden. Hierbij wordt

aangesloten bij de behoeften van (kleinere) gemeenten en de (bestaande) ondersteuning die de RIEC's en LIEC al bieden.

- Er is door het Verwey-Jonker Instituut onderzoek gedaan naar kwetsbare processen in met name kleinere gemeenten. Daaruit blijkt dat alle gemeentelijke en interne dienstverleningsprocessen kwetsbaar kunnen zijn voor ondermijning en oneigenlijke druk. De uitkomsten van dit onderzoek worden op dit moment gebruikt om gemeenten te kunnen ondersteunen bij het signaleren van kwetsbaarheden en het beperken van risico's.
- Decentrale overheden, het OM, de politie en gemeenten bespreken hoe de opvolging kan worden verbeterd van meldingen en aangiften van agressie, bedreiging en intimidatie van bestuurders en ambtenaren van decentrale overheden. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de aansluiting tussen decentrale overheden enerzijds en de politie en het OM anderzijds.
- Er is gezorgd voor borging van het dashboard Zicht op Ondermijning en de onderliggende methodiek, door deze onder te brengen bij het ministerie van BZK. Zicht op Ondermijning verbetert de informatie-

positie van gemeenten door mogelijke risico's op ondermijning per gebied in kaart te brengen. Die informatiepositie is van belang om de bewustwording en daarmee de weerbaarheid van gemeenten te kunnen verbeteren.

In de voortgangsbrief van het ministerie van BZK van 14 mei 2024 worden de resultaten beschreven van het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur.

Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur

Om de collectieve bewustwording van en over agressie, intimidatie en bedreiging te bevorderen, maakt het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur (OTWB) sinds medio 2022 een tour langs alle gemeenteraden en Provinciale Staten. Tijdens sessies worden ervaringen gedeeld en tips en aanbevelingen aangereikt om te werken aan de eigen weerbaarheid. Inmiddels zijn met voorzitters en griffiers bij elkaar al meer dan 200 voorgesprekken gevoerd en zijn er meer dan 80 raads- of Statenbrede sessies georganiseerd. De gesprekken en bijeenkomsten leiden tot meer urgentie voor het thema en zijn vaak reden om te gaan werken aan de eigen weerbaarheid en opvolging van incidenten. Gezien de positieve reacties en de grote behoefte aan deze sessies is besloten de tour te verlengen tot en met december 2025. Zo kunnen alle gemeenten en provincies die dat willen nog deelnemen.

Praktijkverhaal

'De overheid gaat geen millimeter opzij'

Jos Wienen, burgemeester van Haarlem: "Ik ben heel stellig geweest vanaf het moment dat ik bewaakt werd: ik treed niet terug uit mijn functie; ik ga niet opzij voor bedreigingen. Je kunt iemand bedreigen, maar de overheid gaat geen millimeter opzij. Ook in de aard van mijn werk liet ik me niet beteugelen. Niemand hoefde van mij te verwachten dat ik mijn werk anders ging doen vanwege die bedreiging. Ik faciliteer geen criminelen."

[Lees hier het verhaal](#)

Regionale voorbeelden

Gemeenten hebben mede door hun informatiepositie en bestuursrechtelijke instrumenten een belangrijke rol bij het beschermen van de samenleving. De RIEC's ondersteunen gemeenten bij het vergroten van hun eigen weerbaarheid en die van hun inwoners en lokale ondernemers.

- Het RIEC Midden-Nederland heeft in 2023 in samenwerking met de Rijksrecherche workshops over corruptie gegeven voor gemeentesecretarissen. De rol van de gemeentesecretaris is cruciaal om de gemeentelijke organisatie in brede zin bewust en weerbaar te maken. In de workshops is uitgebreid aandacht

besteed aan de vormen en werking van corruptie. Ook kwetsbaarheden bij overheidspartners kwamen aan bod.

- Met behulp van de Quickscan Gemeentelijke Weerbaarheid heeft het RIEC Noord-Holland in 2022-2023 30 van de 32 gemeenten in de eenheid Noord-Holland ondersteund bij het in beeld brengen van kwetsbaarheden in hun organisatie en beleid. Op basis van de uitkomsten en aanbevelingen van die quickscans ondersteunde het RIEC in 2023, net zoals in 2022, gemeenten bij het opstellen van een actieplan 'Weerbare gemeente', gericht op het weerbaarder maken van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie.
- Het RIEC Oost-Nederland investeerde in 2023 onder meer in uitvoeringscapaciteit en training en opleiding. Door de financiering van een 20-tal trainingen zijn circa 1600 deelnemers in staat geweest hun kennis te vergroten op het gebied van de aanpak van ondermijning. Met behulp van gemeentelijke weerbaarheidsscans kregen gemeenten inzicht in hun kwetsbaarheden en adviezen over het vergroten van hun weerbaarheid. Deze scans hebben ertoe geleid dat op districtelijk niveau normen worden ontwikkeld en vastgesteld voor de gemeentelijke inzet op ondermijning.

Bewaken en beveiligen

Personen die door hun werk in dienst staan van de (democratische) rechtsorde worden in hun dagelijks functioneren helaas nog te vaak geconfronteerd met de noodzaak van beveiliging en met ernstige dreigingen vanuit de georganiseerde misdaad. Het gaat daarbij onder meer om de rechterlijke macht, advocaten, journalisten, bestuurders en politici. Voor zowel de te beveiligen personen als voor de professionals die zich iedere dag inzetten voor onze veiligheid, wordt er gewerkt aan het stelsel beveiligen van personen. Het doel van dit nieuwe stelsel is weerstand bieden tegen ernstige dreigingen die gericht zijn op de fysieke integriteit van personen (tegen het leven gerichte dreigingen).

Het nieuwe stelsel wordt eenduidiger en transparanter dan het huidige stelsel van bewaken en beveiligen. De transitie van het ene naar het andere stelsel is in volle gang. De Tweede kamer wordt via aparte brieven op de hoogte gehouden van de voortgang van deze transitie.

Financieel overzicht

Overzicht van de herkomst en besteding Ondernemingsgelden

In deze bijlage wordt inzicht gegeven in de middelen die worden ingezet voor de aanpak van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. Hierbij gaat het specifiek om de middelen die het Directoraat-Generaal Onderneming (DGO) heeft ontvangen voor de uitvoering van de brede aanpak. In het eerste deel van deze bijlage wordt de omvang en opbouw van deze middelen weergegeven.

Vervolgens komt de besteding van de middelen in 2023 aan bod en worden de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting toegelicht. Tot slot inzicht in de geplande bestedingen per deelopgave, voor 2024 en verder.

Herkomst middelen ondermijning

Vanaf 2018 heeft DGO zowel incidentele als structurele middelen ontvangen voor de uitvoering van de brede aanpak. In onderstaande tabel worden de momenten van toekenning en de bedragen benoemd, verdeeld in incidentele en structurele middelen.

Tabel 1 – Overzicht van ontvangen middelen sinds 2018

Middelen Ondermijning		in 1.000 euro											
		Incidenteel	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	structureel
Regeerakkoord 2017	Incidentele bijdrage Ondermijning	100.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Versterking ondermijning	-	5.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Ontwerpbegroting 2019	Incidentele bijdrage Afpakken	30.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Najaarsnota 2019	BOTOC	110.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voorjaarsnota 2020	BOTOC	-	-	-	-	119.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
Ontwerpbegroting 2022	Prinsjesdagmiddelen	375.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ontwerpbegroting 2022	Prinsjesdagmiddelen	-	-	-	-	-	337.000	388.000	432.000	434.000	434.000	434.000	434.000
Voorjaarsnota 2022	Middelen Coalitie-akkoord 2021	-	-	-	-	-	-	40.000	80.000	100.000	100.000	100.000	100.000
	TOTAAL	615.000	5.000	10.000	10.000	129.000	497.000	588.000	672.000	694.000	694.000	694.000	694.000

De ontvangen middelen zijn gepland in de tijd, zodat de middelen zo effectief en efficiënt mogelijk kunnen worden besteed. Hierbij is gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot een kasschuif, waardoor middelen van het lopende jaar zijn verschoven naar toekomstige jaren. Bij een kasschuif verandert de bestemming van de uitgaven, het beleidsdoel waaraan de uitgaven zijn gekoppeld, niet.

Het plannen van middelen in de tijd heeft geleid tot het volgende beeld, weergegeven vanaf 2023. In het overzicht wordt de geplande besteding per jaar weergegeven, exclusief eventuele loon- en prijsbijstellingen.

Tabel 2 – Overzicht van geplande besteding van de middelen

Middelen Ondernijning		in 1.000 euro						
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	structureel
Regeerakkoord 2017	Incidentele bijdrage Ondernijning	-	-	-	-	-	-	-
	Versterking ondernijning	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Ontwerpbegroting 2019	Incidentele bijdrage Afpakken	7.000	7.300	-	-	-	-	-
Najaarsnota 2019	Incidentele bijdrage BOTO	-	-	-	-	-	-	-
Voorjaarsnota 2020	BOTO	146.000	146.700	146.500	160.800	150.000	150.000	150.000
Ontwerpbegroting 2022	Prinsjesdagmiddelen	417.650	451.710	442.500	442.000	434.000	434.000	434.000
	Incidentele Prinsjesdagmiddelen	95.250	76.390	40.000	34.600	29.000	-	-
Voorjaarsnota 2022	Middelen Coalitieakkoord 2021	30.000	83.400	106.000	101.500	100.000	100.000	100.000
TOTAAL		705.900	775.500	745.000	748.900	723.000	694.000	694.000

Bovenstaande tabel is vergelijkbaar met de tabel gepresenteerd in de voortgangsrapportage 2023, met de aantekening dat in deze tabel de kasschuif van ontwerpbegroting 2024 is verwerkt, waardoor de geplande besteding in 2024 is verhoogd met 8,6 miljoen euro.

Besteding middelen ondermijning 2023

In 2023 was er 705,9 miljoen euro beschikbaar voor de aanpak van de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit. Deze middelen zijn verdeeld over de hoofdlijnen van de aanpak en de bijbehorende deelopgaven.

Tabel 3 – Overzicht besteding middelen 2023 in 1.000 euro

		2023		
		Plan	Realisatie	Verschil
Voorkomen	Preventie met gezag*	88.204	84.035	
	Terugdringen vraag en aanbod van drugs	22.200	17.416	
	SUBTOTAAL	110.404	101.451	8.953
Verstoren van netwerken en verdienmodellen	Aanpak logistieke knooppunten	23.390	22.355	
	Internationaal offensief	13.326	10.927	
	Aanpak georganiseerde criminaliteit tegen en via bedrijven	14.500	14.500	
	Regionale versterkingsbeweging	73.120	70.257	
	Aanpak criminele geldstromen en verdienmodellen	30.716	14.305	
	Nationale Samenwerking tegen Ondermijnende Criminaliteit	49.900	38.775	
	SUBTOTAAL	204.952	171.119	33.833
Bestrafen	Berechting en detentie	68.190	51.768	
	Opsporing, vervolging en handhaving	152.911	123.763	
	SUBTOTAAL	221.101	175.531	45.570
Beschermen	Beschermen en weerbaarheid	19.748	16.011	
	Bewaken en beveiligen	76.998	76.708	
	SUBTOTAAL	96.746	92.719	4.027
Ondermijningsbeleid	Ondermijningsbeleid, monitoring en verantwoording, solide kennissysteem, SKC, bijdrage IV problematiek	72.697	70.104	2.593
	TOTAAL	705.900	610.924	94.976

* Voor de brede preventieaanpak van jeugdcriminaliteit is in 2023 101 miljoen euro besteed. Hiervan is 84 miljoen euro bij DGO verantwoord en 17 miljoen euro bij de Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen van DG Straffen en Beschermen in het kader van de brede jeugd criminaliteitspreventie.

Per deelopgave zijn middelen toegekend aan incidentele en structurele initiatieven, die door partners worden uitgevoerd. Dit betreft een breed scala aan partners: onder andere partners binnen de strafrechtketen, gemeenten, RIEC's, andere departementen en private organisaties.

In 2023 zijn niet alle geplande middelen tot besteding gekomen, de realisatie is 95 miljoen euro lager dan begroot.

De onderbesteding is primair veroorzaakt door het gebrek aan te werven capaciteit (fte's) bij de partners, waardoor initiatieven vertraagd zijn (gestart). Naast de arbeidsmarktkrapte hebben reorganisaties bij de Koninklijke Marechaussee en de Nationale Politie ook invloed gehad op het vervullen van openstaande vacatures.

De realisatie is ook lager dan de geplande besteding door de kasschuif van 2023 naar 2024 van 8,6 miljoen euro. In verband met de vertraagde implementatie van zowel het wetsvoorstel 'Nieuwe Psychoactieve Stoffen' (NPS) als die van het Beslag Informatiesysteem (BIS), zijn deze middelen doorgeschoven naar 2024.

Tot slot heeft de Nationale politie een bedrag geretourneerd van 13,5 miljoen euro betreffende eerder verstrekte middelen ten behoeve van het Multidisciplinair Interventieteam (MIT). Medio 2022 is het samenwerkingsverband versneld operationeel gemaakt onder de naam 'Nationale Samenwerking tegen Ondermijnende Criminaliteit' (NSOC). De eerder ter beschikking gestelde middelen (tot en met 2022) zijn hierdoor niet volledig benut en in 2023 geretourneerd aan DGO.

Aansluiting met jaarverslag JenV

Het jaarverslag van JenV geeft inzicht in de begroting en besteding van de middelen ondermijning voor zover deze middelen op de begroting van DGO staan gedurende het jaar. Middelen die reeds meerjarig budgettair zijn verstrekt aan partners, zijn geen onderdeel van de DGO begroting. Voor de realisatie geldt hetzelfde: alleen de betalingen die vanuit DGO zijn verricht, zijn opgenomen in de realisatie. De uitgaven die partners hebben gedaan voor ondermijning, niet.

Geplande besteding 2024 en verder

Vanaf 2024 wordt de ontvangen loon- en prijsbijstelling toegevoegd aan de geplande besteding van 2024 en verder. Tevens worden middelen toegevoegd aan de begroting voor de FIU en de implementatie en beheer van twee projecten: het verwijsportaal bankgegevens en het UBO-register. Deze middelen stonden eerder bij een andere directie van JenV, waardoor het dus slechts een verschuiving van middelen is binnen het Bestuursdepartement.

Dit geeft het onderstaande beeld voor de geplande besteding vanaf 2024.

Tabel 4 – Overzicht van geplande besteding van de middelen 2024 en verder

Middelen Ondernijning		in 1.000 euro					
		2024	2025	2026	2027	2028	structureel
Regeerakkoord 2017	Incidentele bijdrage Ondernijning	-	-	-	-	-	-
	Versterking ondernijning	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Ontwerpbegroting 2019	Incidentele bijdrage Afpakken	7.300	-	-	-	-	-
Najaarsnota 2019	Incidentele bijdrage BOTO	-	-	-	-	-	-
Voorjaarsnota 2020	BOTO	146.700	146.500	160.800	150.000	150.000	150.000
Ontwerpbegroting 2022	Prinsjesdagmiddelen	451.710	442.500	442.000	434.000	434.000	434.000
	Incidentele Prinsjesdagmiddelen	76.390	40.000	34.600	29.000	-	-
Voorjaarsnota 2022	Middelen Coalitieakkoord 2021	83.400	106.000	101.500	100.000	100.000	100.000
SUBTOTAAL		775.500	745.000	748.900	723.000	694.000	694.000
	Loon- en prijsbijstelling	42.488	41.969	40.470	40.232	40.114	40.114
	Verschuiving middelen Bestuurs- departement	12.012	17.031	17.030	17.268	17.286	17.286
TOTAAL		830.000	804.000	806.400	780.500	751.400	751.400

Deze middelen zijn verdeeld over de hoofdlijnen van de aanpak en de bijbehorende deelopgaven.

Het merendeel van de middelen is al in een eerder stadium langdurig verstrekt aan de partners, zodat zij de brede aanpak kunnen uitvoeren.

Het overzicht is op eenzelfde wijze tot stand gekomen als de voortgangsrapportage van voorjaar 2023 met dien verstande dat de loon- en prijsbijstelling nu wel is opgenomen, de interne verschuiving van middelen is verdeeld over de deelopgaven en het budget voor de aanpak georganiseerde criminaliteit tegen en via bedrijven (voorheen Publiek Private Samenwerking PPS) nu apart wordt weergegeven.

Tabel 5 – Overzicht van geplande besteding per opgave in 1.000 euro

		2024	2025	2026	2027	2028	structureel
Voorkomen	Preventie met gezag* ⁵	98.470	95.888	94.988	86.516	86.516	86.516
	Terugdringen vraag en aanbod van drugs	33.074	25.040	25.040	25.040	25.040	25.040
	SUBTOTAAL	131.544	120.928	120.028	111.556	111.556	111.556
Verstoren van netwerken en verdienmodellen	Aanpak logistieke knooppunten	35.817	32.970	30.182	30.182	30.182	30.182
	Internationaal offensief	25.046	27.665	25.102	24.902	24.902	24.902
	Aanpak georganiseerde criminaliteit tegen en via bedrijven	11.650	11.650	10.450	10.450	10.450	10.450
	Regionale versterkingsbeweging	60.941	60.268	60.032	59.079	59.079	59.079
	Aanpak criminele geldstromen en verdienmodellen	73.553	60.894	58.223	54.583	54.583	54.583
	Nationale Samenwerking tegen Ondernemende Criminaliteit	49.900	49.900	49.900	49.900	49.900	49.900
	SUBTOTAAL	256.907	243.347	233.889	229.096	229.096	229.096
Bestrafen	Berechting en detentie	60.517	61.625	61.643	61.640	61.631	70.071
	Opsporing, vervolging en handhaving	202.133	214.099	223.718	212.175	212.175	212.175
	SUBTOTAAL	262.650	275.724	285.361	273.815	273.806	282.246
Beschermen	Beschermen en weerbaarheid	19.774	19.500	19.500	19.500	19.500	19.500
	Bewaken en beveiligen	83.298	85.248	85.248	85.248	85.248	85.248
	SUBTOTAAL	103.072	104.748	104.748	104.748	104.748	104.748
Ondernijingsbeleid	Ondernijingsbeleid, monitoring en verantwoording, solide kennissysteem, SKC, bijdrage IV problematiek	75.827	59.253	62.374	61.285	32.194	23.754
	TOTAAL	830.000	804.000	806.400	780.500	751.400	751.400

* Voor de brede preventieaanpak van jeugdcriminaliteit is olopemd vanaf 2025 structureel 143 miljoen euro per jaar beschikbaar, exclusief loon- en prijsbijstelling. Dit bestaat uit 82 miljoen euro voor preventie ondernijning en 61 miljoen euro voor de brede criminaliteitspreventie die beschikbaar is gesteld bij het Coalitieakkoord 2021.

Dit is een uitgave van het ministerie van Justitie
en Veiligheid en samenwerkende partners

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Juni 2024